Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 12 апрель, • 1977 шу • № 44 (5711). • Мах 2 кап.

КАГИРХОЙ КЪАХЬЕГАМ БЕЗАШ ХЬАЛКХЕБЕ

Профессионально-технически училищаш, юкъера школаш яьхача бIаьш кагирхоша хIара шера алсамдоах республика болхлой класса. колхозни ахархой мугIараш. Из я хьинар дола, дукха хIамаш ховш йола вай тIехье. Царех хIаравар болхлой коллективо безаме тIаэцарах, терко ярах, лостам баларах дукхагIча даькъе тийша хургда дIахо дода цар вахар. Къахьегамца безам болаш, производства да ше хилар кхетадеш, вай вахаре хулаш мел долчун ше а бехктокхаме волга ховш, балха тIа нийслу кхоачамбоацараш, дIаяхача замах юхедиса зене гIулакхаш ца ловш вола сат хьалкхеве дикка ха еза.

Къахьегамцарча гIулакхага хьежжа ду вай мехка эгтара хьалха сага сий. Цо хьахьокх сага идейно-политически а нравственни а оагIонаш. Духхьал къахьегаме хьахул сага оамалаш, духовни уйлаш, балха говзал. «Кагий нахи мехкарийн къахьегама сийдеши безаш хьалкхебар,—аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева ВЛКСМ XVII съезде ше къамаьл деш,— массаза а хила а хиннад хIанз а да Коммунистически парте йоакхо ю лоархIамегIа дола гIулакхи Ленински комсомола керттерча декхарех цаIн. Из доккха паччахьалкхен дош да. Из нийса дIаоттар а чакхдаккхар а хьаштдолаш ба берригаш а: къахьега коллективаш, общественни организацеш, школа, дезал, цул а совгIа — вай мехка кхоанеэ».

Вай республикера дукхагIа бола кагирхой вахара къахьегама наькъа тIа бувл общества рузкъа алсамдаккхар духьа болх бе уйла йолаш. Из башха-дика уйла хила еза къахьегача коллективаша массе а оагIорахьара хьаллоацаш.

КIезига яц вай хьалкхувш йоагIа тIехье къахьегам безаш хьалкхеяра пайдане йолга хьаьекха формаши методаши. Эггара беркатегIа а кагирхошта кхетам луча боккха лоархIам болаш а ба тIехьарча хана дикка дIабаьржа бола хьехамчий болам. Дег тIара доагIа дIайха дешаш ала доагIа «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене предпрятешкара къона болхлой хьалкхебеш, царна професси карарзае гIо деш 700 совгIа болча дикагIча кадрови болхлоех-хьехамчех. Кагирхой къахьегамах безам болийташ, царна гIо деш боккха болх бу Грозненски химически завода, швейно-производственни объединеие коллективашка. Ма-дарра аьлча хьехамчий болам дIабаржанза предприяти, колхоз, совхоз лаха хала да Нохч-ГIалгIайчене. Из болам массане а юкъара хулаш латт. ХIана аьлча массанахьа а болаш ба шоай лоIамагIа, дег тIара кагирхой къахьегга, баха Iомабеш, вай, башха-дика традицеш йоахкаш уж хьалкхебе безам бола йоккха производственни а вахара а опыт йола кадрови болхлой.

Хетаргахьа, хьехамчаша беча балха тIа кагирхой къахьегам безаш хьалкхебарал совгIа, боккха лоархIам болаш да царна кхетам балар. Укхаза хилаиза варгвоацаш ва профессиональни, педагогически говзал йола, вахара опыт, балха тIа масал шийгара гойта ховш вола хьехамча.

КПСС XXV съезде белгалдаь ма-хилаара кхетам балара болх беш вIаши айхха дувза деза идейно-политическии, къахьегамеи, нравственнии кхетам лулга. Цудухьа дицдалийта йиш яц профессиональни говзал Iомаярца цхьана кагирхой шоай граждански декхар кхоачашде ховш хьалкхебе безилга. Цу даькъе бакъахьа хургда профессионально-технически училищаштеи промышленни предприятештеи юкъера бувзамаш кхы а айхагIа дийзача. Училищай дешархой группаштеи заводий дикагIча бригадашцеи сменашцеи доттагIала договораш дича. Цига белгалде деза дешархоша тIанйдун хьехамчаша тIанйдун декхараш, болхлой коллективои кхоана цунна метта дIаоттаргбарашеи тIанйду декхараш. Иштта гIулакх дIаоттадича къона болхлой производстве дIачIоагIбаларал совгIа кагийча нахеи мехкарашеи кхетабу болхлой профессеш общество мел чIоагIа мах беш, лоархIаш я.

Хьехамчий болам хIанз а шерра баьржабац, масала, Назрановски районерча трикотажни фабрике, маькх сча заводе, транспортни предприяте. Дукха болх бе безаш ба цу районе хIанз а тIехьа цхьаннахьа балха а боацаш, даьшеи ноаношеи даьр дуаш лела кагирхой балха дIанийсбара. Цу хьакъехьа дикка уйла е еза района комсомольски организаце. Дешаш е балха воацаш цхьаккха а кагирхо хила йиш яц. Дика ховш да общественни пайдане болх ца беш лелачарех дикка дакъа зуламаш дара тIера болаш, харцахьара оамалаш йолаш хьалкхувлга. Балха боацараш а ба хьехамчаш эшаш. Укхаза доккха дакъа кхоач юртий Советий депутаташка, активисташка, юрто сийдеш болча нахага. Царна ха деза болх ца бу эIамига саг малав, хьанав, гIо де деза из балха вахара.

ХIаране кхетадеш да кагирхой къахьегам безаш хьалкхебар бехктокхаме а творчески а гIулакх долга. Из болх формана а тесса а делабе йиш йолаш бац. Эггара хьалха из доагIа кагирхой хьехамчаш хила безараш хьакъоастабара. Предприятей, гIишлошъеча организацей, колхозий, совхозий кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша из болх бе хьежабе беза коллективе сийдеш, шоай болх лерттIа дIахьош, балха а вахара а йоккха опыт йолаш, юххера а аьлча кагирхошцара болх безаш, из кIордабергбоацаш бола нах.

Дукха ха йоацаш хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома V пленумо белгалдир дика дийша, къахьегамца безам болаш, идейни чIоагIа, лакха нравственни болаш кагий нах хьалкхебара партийни, комсомольски организацеша чIоагIа терко е езилга.

КПСС XXV съезда, парте ЦК октябрьски Пленума решенеша вайна хьабелл хIама хьакхоллара бола шерра никъ. Из Iалаьмате боккха болх беш де лерхIарех цIа да коммунистически общественни отношенеш чIоагIъяр, коммунизм хьалъе ховш йола тIехье хьалкхеяр. Цунна тIаберзабаь хила беза кагирхошта луш бола идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам.

Октября 60 шу дизара накъадолхаш

СИЙЛЕ ХИЙЛА ЯХЬЕ КОТБАЬННАРИЙ

1977 шера хьалхарча квартале промышленносте, гIишлошъеча, транспорте районашта, производственни Iилман-производственни объединеней, управленей, предприятей коллективашта юкъе балха эффективности дикали лакхъяра, иттлагIча пятилетке шоллагIча шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа лелаяьча республикански социалистически яхьа хьакъехьа.

1977 шера хьалхарча квартале промышленносте, гIишлошъеча, транспорте районашта, производственни Iилман-производственни объединеней, управленей, предприятей коллективашта юкъе балха эффективности дикали лакхъяра тIехьа лелаяьча социалистически яхьа итогашка а хьежа КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо, соцам баьб:

Районий хьалхарча группе гIолла

1977 шера хьалхарча квартале лелаяьча социалистически яхьа итогех хьалхара моттиги лойла, КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракхи лойла, республикански сийлен Доска тIа дIа а язйойла

ЛЕНИНСКИ РАЙОН

г. Грозный;

шоллагIа моттиги КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракхи лойла республикански сийлен Доска тIа дIа а язйойла

НАЗРАНОВСКИ РАЙОН

Районий шоллагIча группе гIолла

Хьалхара моттиги КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракхи лойла, республикански сийлен Доска тIа дIа а язйойла

НАУРСКИ РАЙОН;

шоллагIа моттиги КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамотен лойла, республикански сийлен Доска тIа дIа а язйойла

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОН

1977 шера хьалхарча квартале дика болх баь хиларца белгалйоахийла г. Грознерча **Октябрьски района, Грозненски района, Малгобекски района, Сунженски района** коллективаш.

ПРОИЗВОДСТВЕННИИ IИЛМАН-ПРОИЗВОДСТВЕННИИ ОБЪЕДИНЕНЕШКЕИ УПРАВЛЕНЕШКЕИ ГIОЛЛА

1977 шера хьалхарча квартале лелаяьча социалистически яхьа итогех **хьалхара моттиги** КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракхи лойла республикански сийлен Доска тIа дIа а язйойла:

ЛЕНИНА ОРДЕН ЛЕЛАЮ «ГРОЗНЕФТЬ» ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНИ;

шоллагIа моттиги КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамотен лойла республикански сийлен Доска тIа дIа а язйойла

ШУРИЙ ПРОМЫШЛЕННОСТА ОБЪЕДИНЕНИ;

КхоалагIа моттиги дипломи луш республикански сийлен Доска тIа дIа а язйойла

ГРОЗНЕНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ ШВЕЙНИ ОБЪЕДИНЕНИ;

ПРОМЫШЛЕННОСТА, ГIИШЛОШЪЯРА, ТРАНСПОРТА ПРЕДПРИЯТЕШКА ГIОЛЛА

1977 шера хьалхарча квартале лелаяьча социалистически яхьа итогех **хьалхара моттиги** КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракхи а луш республикански сийлен Доска тIа дIаязйойла:

«Горскнефть» НГДУ;
СССР 50 шу дизара цIерагIа Грозненски химически завод;
«Электроинструмент» яха завод;
Ермоловски ДОК;
Жилищно-коммунальни боахама министерства наькъаши тIаьши декхара управлени;
Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 7 йола гIишлон-монтажни управлени;
«Союзавтоматстром» Ерригсоюзни Iилма-производственни объединене Грозненски опытно-экспериментальни завод;
Къилбаседа-Кавказски машинаькъа сигнализацеи бувзамеи Грозненски дистанци;
Наурски винзавод;

шоллагIа моттиги, КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамотен а луш республикански сийлен Доска тIа дIаязйойла

«Октябрьнефть» НГДУ;
Н. Анисимова цIерагIа Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод;
Октябрьски революце орден лелаю «Красный молот» яха грозненски завод;
Бурув деттара балхий Горячеводски управлени;
«Пищемаш» яха завод,
Ермоловски леспромхоз,
«Чечингремстройбыт» яха ремонтно-гIишлон управлени.
Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 10 йола специализированни гIишлон-монтажни управлени,
«Росмясомолстрой» Ростовски треста Грозненски ОПМК,
«Грозстройремонт» Грозненски ремонтно-механически предприяти,
«Грозэнергоремонт» ремонтно-наладочни предприяти;

кхоалагIа моттиги дипломаши луш республикански сийлен Доска тIа дIаязйойла:

«Грозгипронефтехим» институт,
Химреагентий Карабулакски завод,
Шелковски мехлесхоз,
Кога гIирс тоабеши тегаши йола фабрика,
«Чечингсельстрой» греста ПМК-223,
«Кавэлектромонтаж» Грозненски монтажни управлени,
ВIашагIтеха Грозненски ТЭЦ,
«Старогрознефть» НГДУ,
«Оргтехника» производственни объединене «Электроприбор» яха грозненски завод,
Коммунальни боахама министерства Грозненски экспериментально-механически завод,
Ассински консервни завод,
«Промавтоматика» яха Iилман-производственни объединене опытни завод,
«Союзнефтемашремонт» объединене Грозненски ремонтно-механически завод,
Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене специализированни гIишлон-монтажни управлени,
Грозненски электромеханически завод.

КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМЕ

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-МЕХАНИЧЕСКИ ЗАВОДА, «СТАРОГРОЗНЕФТЬ» НГДУ, ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЕЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ УПРАВЛЕНЕ СМУ-1, ПРОИЗВОДСТВЕННО-ТОВАРНИ КОНТОРА, ИНДИВИДУАЛЬНИ БАРЗКЪАШ ТЕГАЧА ФАБРИКА КОЛЛЕКТИВАЙ МАЙНА ХЬАЛХАРА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЙОАРЖАЯРАХ ЙОЛЧА ИНИЦИАТИВАХ

КПСС горкома бюрос белгалду, КПСС XXV съезда решенеех, «Производства эффективности балха дикали айяра духьа, иттлагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра тIехьа лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК баьча соцамах кулгал а лувцаш, «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа болх а беш, города къахьегача коллективаша дикка толамаш даьхад Сийлахь-боккхача Октябра даха ма-доаггIара накъадахара тIехьа лелаеча социалистически яхье. 1977 шера хьалхарча квартала план города промышленносто ханал хьалха, 30 марта кхоачашъяьй, планал совгIа маьхала яьккхай 3,2 млн. сома маьха продукци.

1 Майна яха ма-йоаггIара накъаяха гIерташ, промышленноста гIишлош хьалъеча, транспорта предприятей коллективаш къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагIон цIей сийна къахьегама вахте увтт, тIанйду доккхагIдола социалистически декхараш. Экспериментально-механически завода болхлоша, ИТР, гIулакхерча наха продукци маьхала яккхара биъ бетта план ханал хьалха, В. И. Ленин ваь 107 шу дузача дийнахьа, кхоачашъе, планал совгIа 28 эзар сома продукци арахеца, хIаьта «Продукци маьхала яккхара биъ бетта план 22 апреле — оаха Даьхенна цхьоалагIча мае луш дола совгIат» яхача лозунгагIа майна хьалхара социалистически яхь а йоаржаяьй.

Старогрозненски мехкдаьттахоша декхар тIанйцад биъ бетта программал совгIа 9,2 эзар тонн мехкдаьтта даккха, лакхехьарча категорех мехкдаьтта дIалуга 90 процентага кхачийта.

ГIишлош хьалъеча Нохч-ГIалгIай управлене СМУ-1 коллективо декхар тIанйцад апрель чакхбоалаш кхы тIа а 80 эзар сома гIишлой-монтажни балхаш де, къахьегама овсарле лакхъяра биъ бетта задани 1 Май тIакхоачаш 110 процент кхоачашъе.

Производственно-товарни контора къахьегамхоша соцам баьб апрель бетта хьа а даьккха халкъа боахама планал совгIа 10 эзар тонн бензинаш дIадахийта.

Индпошива фабрика болхлоша барзкъаш тегара апрела план оттаьча ханал 3 ди хьалха кхоачашъе.

КПСС горкома бюрос къоабалдьд экспериментально-механически завода, «Старогрознефть» НГДУ, гIишлош хьалъеча Нохч-ГIалгIай управлене СМУ-1, производственно-товарни контора, индпошива фабрика коллективаша къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагIон Ден сийна социалистически яхь йоаржае аьнна дIадоладаь гIулакх. КПСС райкомаш декхарийла я предприятешкеи организацешкеи города хьалха латтача коллективаша майна хьалхара яхь йоаржае аьнна дIадоладаь гIулакх шерра дIадоаржаде. Райкомий, горисполкома, ВЛКСМ горкома юкхьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, боахамий кулгалхой беррига болх тIаберзабаь хила беза 1977 шера биъ бетта халкъбоахама план хьдда кхоачашъяра. Къаьстта теркам тIабахийта беза производственни коллективаша встречни планаши доккхагIдола социалистически декхараши кхоачашдара, общественни производства дерригача доакъошка эффективности балха дикали айяра декхараш кхоачашдара.

НОВ. Т. М. ДИДИГОВ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместителалла нов. **Дидигов Мурата Тамерлан** хьожаве.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
11 апрель, 1977 ш.

Нов. Дидигов Мурата Тамерлан ваьв 1937 шера, гIалгIа, 1968-ча шера апреле денз КПСС член ва. Цо чакхъяьккхай С. Орджоникидзе цIерагIча Новочеркасски политехнически института промышленни граждански гIишлошъяра факультет. Институт чакхъяьккхачул тIехьагIа 1962 шера денз 1969 шера кхаччалца «Уралэнергострой» яхача тресте мастер, прораб, воккхагIа вола мастер, треста керттера инженер волаш болх баьб. 1969 шера денз 1974 шера январе кхаччалца болх беш хиннав Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-7 керттера инженер волаш. 1974 шера январе денз автомобильни наькъаш декхареи царна эксплуатаци яреи Нохч-ГIалгIай производственни управлене начальник хиннав.

НОВ. О. А. ЧАХКИЕВ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛА ДЕКХАРЕХ МУКЪАВАЛИЙТАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

Нов. **Чахкиев Алсбика Осман** Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела декхарех мукъавалийта, из пенсе водаш хиларца дувзаденна.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
11 апрель, 1977 ш.

16 апреле—коммунистически субботник

МАССАВА А АРАВАРГВА

ЧIоагIа раьза хиина хьаллаьцар 16 апреле В. И. Ленин ваь 107 шу дизара хетадаь коммунистически субботник дара Москверча хьалха латтача предприятей коллективаша дIадоладаь гIулакх Сунженски районерча Орджоникидзе цIерагIча лоаман колхоза къахьегамхоша.

«Щеча цоаттана» накъаболхача деношка хьинар айдаь, къахьегама овсарле лакхъеш, укх шера тIанйца декхараш кхоачашдеш ба колхозхой. Цар дош деннад кердача пятилетка шоллагIча шера хIара гектара тIара 24 центнер йоаккхаш цхьа эзар гектар совгIа долча кхашкара фийг бола ялат даккха, цунах 800 тонн паччахьалкхенга дохка, хIара Iаттагара 1700 килограмм шура яккха, 400 тонн шура, 120 тонн дулх паччахьалкхенга дохка.

Уж декхараш кхоачашде торонаш йолаш я колхоз. Дика лард еллай укх шера ялат хьувкъадара. ХIанз бIаьстан балхаш дIадоладеннад укхаза. Дика болх бу механизатораша Оздоев Хьамида, Хашиев Хьамида, шофераша Боков Махьмада, дукхха кхыбараша а.

Массахана санна яхье хьалха латташ къахьегдоаркаша Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Оздоева Хамсата, Героева Эсета, Костоева Хадчата, кхыбараша.

Коммунистически субботник долча дийнахьа къаьстта чIоагIа хьинар айдаь къахьийга даькккхар пятилетка фонда юкъедахьа лерхI колхозхоша.

А. САГОВ.

Селхан, 11 апреле шиъ тайпара цIей дар Грозненски кога гIирс бча фабрика болхлой. Iуйрийна бархI сахьат доалача хана кога гIирс бу керда фабрика хьаеллара йола митинг хилар цига. Лоацца къамаьл а деш митинг хьайийллар фабрика директора Филяев Валентин Петровича.

Предприяте коллектива цIерагIа къамаьл дир къахьегамеи тIемеи ветерана Шаулов Асаил Изроевича.

ДIахо йодача хана фабрика коллективо болх дикагIа белга, арахеца продукци дикагIа хулйтьлга ловш ловца а боаккхаш гIишлонхой цIерагIа къамаьл дир фабрика хьалъеш хиннача генподрядчик йолча СМУ-5 начальника Мусостов Саида. Предприятерча комсомольцийи кагирхойи цIерагIа фабрика комсомольски организаце секретара заместитела Чейнина Галинас болхлой чIоагIа йоакхо ярах дег тIара доагIача дIайхача дешацца баркал аьлар хьамсарча партенеи правительствaнеи.

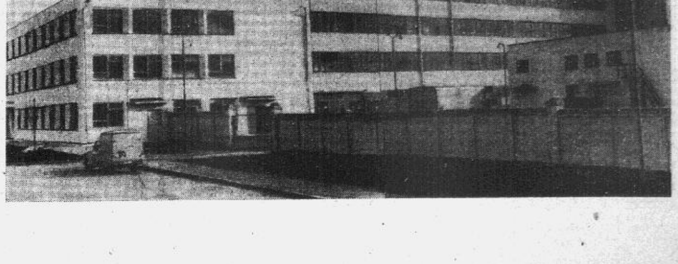

СУРТА ТIА: керда хьалъяь кога гIирс бу фабрика.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПАРТЕ ДОШ ШЕРРА НАХА ДІАДОВЗИЙТА

КЕРТТЕРДАР— ЧУЛОАЦАМ КІОАРГА ХИЛАР

Советски наха шоай доккхача цІейна къахьегама толамийна накъабахара бола шерра никъ баькkхар Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизар дездарах КПСС ЦК баьча соцамо. Сийлахь-йоккхача революце цІей дездара дикагІдар — кхоачашданза дисача деккарашта уйла тІаяхийтар яхача В. И. Ленина васкстагара. дІадоладаьд из вай парте.

Даьхен из деза цІей дездеча хана бе безача массово-политически балха хоадамболла опыт Іоаяьй КПСС Старопромысловски райкомои района юххьандарча партийни организацешей. Республике хьалхарчарца Сийлахь-бокххача Октября 60 шу дизара сийна къахьегама вахте эттар Ленина орден лелаю «Грознефть» объединене, Октябрьски революце орден еннача «Красный молот» завода коллективаш.

Царна юкъе ба революционни тІема, къахьегама даькъе доккхий хІамаш карагІдувларах Октябрьски революце орден енна бола Старопромысловски района мехкдаьттахой а. Цар дизза дакъа лаьнад паччахьа дІаваккхара тІехьа хиннача политически стачкашка, забастовкашка. ХІаьта хІанз а Сийлахь-бокххача Октября 60 шу дизара сийна планал совгІа 26 эзар совгІа тони «Іаьржа дошув», цу даькъе 7 ноябрга 21 эзар тони а долаш, даккхара, планал совгІа 810 эзар сома маьха продукци маьхалъяккхара къахьегама вахте а этта болх беш ба старопромысловцаш. Из болам дег тІара къоабалбеш хьаллаьцаб района кхыча коллективаша. Октябра цІей сийна тІайица шоай социалистически декхараш толамца кхоачашду дукхагІйолча предприятей коллективаша.

Пятилетка шоллагІча шера доккхий толамаш доахаш я «Старогрознефть» НГДУ, «Электроприбор», «Союзавтоматстром» яхача опытно-экспериментальни заводий, «Грознефтегаз» НГУ, кхыйолча предприятей коллективаш.

Сийлахь-бокххача Октябра 60 шу дизара хетаьча йоккхача митинге ше къамаьл деш советски наьха вахара хьалторо тоаяра партe еча йоакхонна жоп луш бурув тохара шера план 7 ноябре кхоачашъе дош лу тха коллективо, аьлар № 714 йолча буровой начальника Иван Макаровича Шуликина. ДІахо ше къамаьл деш, из гІулакх хьаллацара управлене кхыйола бурув тохара бригадаш тІахьийхар цо. Района предприятей коллективаша хьаллаьцар, иштта парте Старопромысловски райкома бюрос къоабалйир нов. Шуликина инициатива. ХІанз шуликинцашта тІехьа а яьнна 7 ноябре шера план кхоачашъяра хьинаре къахьегаш дукха коллективаш я районе.

Цудухьа, Сийлахь-бокххача Октябра 60 шу дизара сийна йоаржаяь социалистически яхь идеологически мероприятешца Іалашъелга, района къахьегамхой творчески активность дІахо дегІайоалаелга ший хІанзарча декхарех керттерчарех цаІ лоархІ парте райкомо. Цу гІулакха бола КПСС ЦК соцам кепа теха ара ма-баьллинге цІей дездара йола организационнии агитационно-пропагандистскии балха мероприятеш отта а яь чІоагІйир райкомо. Инструктивни совещани йир района партийни организацей секретаращцеи еррнгача идеологически кадращцеи.

«Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце дерригдунен-исторически лоархІама пропаганда ечара идеологически кадрай тайп-тайпарча звеной лоархІамах — партийни организацей секретарий идеологически балха болча заместителашта, иштта КПСС XXV съезда исторически решенеш толамца кхоачашъярай Сийлахь-бокххача Октябра 60 шу дизара даха ма-доагІара накъладахарай къахьегамхой тІаберзабечара агитаторий, политинформаторий боарам айбарах агитколлективай политинформаторий группай кулгалхошта, агитпунктай заведующешта занятеш йир парте райкомо. Цу шинна а заняте хиннарашта елар Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизарах бола КПСС ЦК соцам района къахьегамхошта дІабовзийтара йола рекомендацеш, белгалдаьхар клубаштеи библиотекаштеи хьалхашка латта хоадамболла декхараш, кийч а яь партийни организацешка дІаяхьийтай пу доккхача цІейна хетаяь лекцеш, беседаш. Октябра юбилейнен профсоюзий XVI съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлан хетаяь общественно-политически чтенеш ю «Электроприбор» завода, КИМ-а, М. Горьке, Пролетбата цІерагІча базови клубашка. Чтенеш чаккхъяьлча, цар темаща дувзаденнача кинофильмашка, художественни самодеятельноста коллективай концерташка хьож ладувгІараш.

Сийлахь-бокххача Октябра юбилейях бола КПСС ЦК соцам дІабовзийтара, коллективаш къахьегама доккхий толамаш даха тІаерзаяра бокххa болх бу пропагандисташа, политинформатораша, агитатораша, лектораша, докладчикаша. Духхьал феврали марти шин бетта «Сийлахь-бокххача Октябра байракха кІал» яхача темах производственни участкашка къамаьлаш дир парте райкомен «Знание» яхача обществан 70 лектореи докладчикеи, иштта 550 политинформатора, агитатора.

Района идеологически бІухошта юкъера дикагІчарех ба «Союзавтоматстром» заводера нн. Горчицов, Голиков, Павлинская, Васильев, Басова, «Электроприбор» заводера нн. Мкртычан, Ченский, Проценко, Ляхов, Стебловский, Прокошина, Бритиков, Келовани, дуккха кхыбараш.

КПСС ЦК соцама идейно-теоретически кІоаргга чулоацам болаш пропаганда ю «Старогрознефть» объединене мехкдаьттеи гази йоаккхача управлене, бурув тохара управлене, кхы а дуккхача коллективашка.

Белгалдакха деза шеррача боарамагІа района партийни организацеша беча идеологически балхах доккха беркат даьнналга. Сийлахь-йоккхача Октябра 60 шу дизара сийна тІайица социалистически декхараш толамца кхоачашдеш хьабоагІа района мехкдаьттахой, берригa къахьегамхой.

— Тха коллективера берригa болхлой уйла тІаяхийтта ладувгІаш хилар СССР профсоюзий XVI съезде вай парте Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлага. — аьлар Старогрозненски бурув тохара балхий управлене цехови комитета председатела нов. Любина. — «ХІаране ше-шийна хьалхашка цІийвала везаргвоацаш, новкъоста нийсса бІарахьажа йиш хургйолаш» яхача девизах къахьегаш ба уж.

ХІаьта, шоай къахьегам бахьан долаш цІийбала безац Старогрозненски управлене бурув деттарий. Профсоюзий XVI съездо ший болх дІаболабаьча денга кхоачаш март бетта план кхоачашйир цар. Иштта цхьа кІира тІехьагІа — 24 марта иттлагІча пятилетка шоллагІча шера хьалхарча квартала план кхоачашъе а вІаштІехьдаьлар цу барттайнача коллектива.

Цунца цхьана болх юкъагІбувлийташ, къахьегама ханах лерттІа пайда ца эцаш, халкъа рузкъана во доал деш йола коллективаш а я Старопромысловски районе. Цо хьахьокх берригa къахьегамхой шоашта хьалхашка оттадаь деккараш кхоачашдара тІаберзабара идеологически балха еррнгача формехи методехи бизза пайда ца эцнлга. Белгалла аьлча, цу политически Іалашон балха доккхий кхоачамбоацараш дувлийтад «Трансмаш» завода, СМ-11, ОРС-а, кхыча предприятей партийни организацеша.

Долче, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизар дездарах бола КПСС ЦК соцам ларде а лувцаш, сийлен цІей дездара коллективаша тІайица социалистически декхараш кхоачашдара къахьегамхой творчески низ тІаберзабарах латт цар керттера декхараш.

К. ТИМОФЕЕВ,
тха штате воаца корреспондент.

ХІАРАНЕ ДЕГ ЧУ ДУЖАШ

Геттара дика тоаденнад юрташка бахача наьха бытови хьалаш. ХІанз 99 процент колхозхойн совхозий болхлойн газ йоагаеш ба. Газ чуйилла я итташ эзараш юрташка нах баха моттигаш. БІарчча хьанийцача пятилетке 37 процент дегІаденад бахача наха эша товараш хьаделга, культурно-бытовии цІагІа эшеи товараш — 1,6-зза.

ИттлагІча пятилетке ший болх лерттІа тоабаьб тха коллективо Шерагара шерага кхоачашъю плани тІанйца социалистически декхараши. Соахка планах 66025 кубометр хеца езача 82979 кубометр дІахийцай сетевой газ. Иштта 106,9 процент кхоачашъяьй коачача газа план а.

ИттлагІча пятилетка шоллагІча шера а лохбеннабац социалистически яхьа боарам. Февраль бетта сетевой газа — 128,8 процент, коачача газа — 109,5 процент кхоачашъяьй газ дІахецара план.

КПСС XXV съездо къахьегаме, общественни балха тІа керда хувцамаш де дагадохийтар тхох хІаранена. ЧІоагІъелар дукхагІа ше-шийгара хьадехилга, карагІдаьнначун уйла елга, дикагІа болх белга, цахаддаш доккхагІдараш карагІдувларга гІертилга санна йола оамалаш. Из хулуш да тха партийни организаце балхаца а.

Коммунистий, къаьстта хьинар айдир «Парте XXV съезда решенеш кхоачашъяра устни политически агитаце лоархІам лаккбарах» аьнна дукха ха йоацаш арабаьннача КПСС ЦК соцамо. Укхаза, къаьстта уйла тІайохийташ да къахьегамхой марксистско-ленински мировоззрении коммунистически сакхетамии болаш, социалистически патриотизман интернациональнии гІулакхаш доахкаш хьалкхебара устни политически агитаци чІоагІа лоархІаме хилар. Арабаьннача хьалхарча деношка вІашагІ а кхийтта из соцам Іомабе болабелар коммунисташ агитатораш, политинформатораш. ХІаьта тхоах хІаранена программии документ да из.

18 коммунист ва тха партийни организаце. Массава цхьанца партийни гІулакх кхоачашдеш ва. Кадрай балха говзал, общеобразовательни боарам, политически сакхетам лакхбара бокххa кхетама болх бу тресте.

Тхо дикагІа кийчдала доладелар марксизма-ленинизма лардий школе еча занятешка. Тха берригача коммунисташа шоай политически кхетам лакхбу цу школе. Цар Іилман коммунизм Іомаю ер шоллагІа шу да. Цу кружока кулгалхо ва партийни бюро член — коммунист Горбатенко Анатолий Дмитриевич. Къахьегамхошта кхетам балара балха тІа ший хьинар кходаш партийни бюро секретара идеологически деашта хьалхара гІонча волча Анатолий Дмитриевича. Ше пропагандист волча кружоке кІоаргга чулоацам болаш, дика кхетаергйолаш, коллективана хьалхашка латтача декхарашца ювзаш знанеш тел цо.

Укх тІеххьарча хана ладувгІараш дукхагІа хьаахa баьнаб марксизма-ленинизма лардий школа занятешка. Бетта цкъа, КПСС XXV съезда материалашта, партен правительстван соцамашта хетаяь коллективе беседа ю нов. Горбатенкос. КПСС ЦК октябрьски (1976 шу). Пленума решенеех, цига Л. И. Брежнева даьча къамаьлах, марксизма-ленинизма лардий школерча ладувгІараштa лекцеши беседаши яра оттаяьй хоадамболла план.

ХІанз къаьст-къаьстача участкашта тІачІоагІбаьб берригa коммунистащ, агитатораш, политинформатораш. Масала, Ермоловски участке массазара агитатор ва, цига КПСС XXV съезда материалех беседаш еш, газеташ дешаш, вай мехкара а доазол арахьара а кердадараш дувцаш вола коммунист Таумерзаев Абдула Наждеевич. Машиннаькъа станце агитатор я Горина Пятимат Ибрагимовна.

Едини политди хул хІара бетта кхоалагІча ерача дийнахьа. Цу тайпарча политденошка каст-каста бех оаха «Знание» яхача общества районии организацера лектораш. Укх тІеххьарча хана Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизар дездарга кийчо ярца дувзаденна бокххa болх бу общественно-политически чтенеш яра даькъе.

Парте XXV съезда материалаши Сийлахь-бокххача Октябра 60 шу дизара сийленца накъадахара хьакъехьара КПСС ЦК соцами кІоаргга чулоацам болаш, дика кхетабергболаш дІабовзийт Назрановски участке агитатор йолча Долгнева Хьасана Чабихана.

Коммунистически къахьегама школе бетта шозза занятеш ю пропагандиста Лопатин Валентин Ивановича. Укхаза шоай идейно-теоретически кхетам лакхбу треста 16 болхлочо. Треста хьалхашка латтача декхарашца йийзе хул школе лекцей темаш. Масала, «КПСС ЦК октябрьски Пленуми треста декхараши», «Социалистически обществера къахьегам» яхача темаех яр дукха ха йоацаш школе йийша лекцеш.

Цахаддаш лакхлуш боагІа КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъечара устни политически агитаце боарам. Парте дош наха юкъекхухь агитатораша, политинформатораша. Къахьегамхошта парте XXV съезда Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада, иштта КПСС ЦК октябрьски (1976 шу) Пленуме цо даьча къамаьла положенеши вывозаши кІоаргга йовзийтара, иттлагІча пятилетке къахьегама коллективашта хьалхашка латта декхараш дикагІа кхетадара доккха новкъостал ду цар.

КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра низ тІабахийтта къовсам лоаттабу, Сийлахь-бокххача Октябра 60 шу дизарах бола КПСС ЦК соцам дегагІоз санна тІайицача «Сунжамежрайгаз» треста коллективо.

Агитаторашка, докладчикашка, политинформаторашка гІолла социалистически революце даьча сийлахь-доккхача хувцамех, хІаьта коммунистически парте кулгалца духхьал социализма вай мохк экономически низ болаши сийрдабаьккхан дІаоттабарах, иштта нах — дунен тІа эггара ираз долашагІа барах дола бакъдараш дІадовзийта деза наха. Цу даькъе хьинаре болх беш ба тха агитатораш, политинформатораш, докладчикаш.

В. АЛИМОВА,
«Сунжамежрайгаз» треста партийни бюро секретарь.

БАРТ-ЦХЬОАГІО ЙОЛАШ

Укх тІеххьарча шерашка вай республикерча промышленни предприятешта юкъе хадданза хьалхалатташ хьайоагІачарех я ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода коллектив. Цхьаккха тайпа халонаш, е балха тІа Іаткъаш дола гІулакхаш ца нийслуш цун болх дІабода аьлча нийса хургдац. Уж эшаяра, хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара завода болхлошта низ телаш дар да укхаза къахьегача 14 къамех болча наха юкъера доттагІал, вошал, уж барт-цхьоагІо йолаш хилар. Шоай коллектива сий лакха лоаттадара йолча уйланца къахьегаш ба уж. Хадданза лех кердадараш, хІанзарча хано дІадехараш, коллективе товш доацараш цІендаь дІадахара тІагІертта къовсам лоаттабу хІаране.

Цхьа дезал санна барттайна къахьегаш болча дуккхача къамех наха деча хьехарца, гІулакхаца, дешаца шоайла новкъостал ду. Иштта йолча заводa коллективо дІадахача шера проектни мощностах лаьрхІа хинначул 3 миллион сома маьха дукхагІа продукци арахийцар. Укхаза хиланза даргдоаца гІулакх а хинна дІаэттар цхьатарра йолча балха профессех болча болхлошта юкъе социалистически яхь лелаелга, хІаьта из формана лелаеш а яц. ХІаране къовсам лоаттабу яхье хьалхара моттиг яккхара, цхьабакъда яхье котбаьннараша тІехьабусараш шоашта тІехьакхебара шоай низ кхоачар ду.

Социалистически яхь кхетамца вІаштІехьа а йоаккхаш, предприятерча болхлошта юкъе беш бола кхетама болх дика хиларах тІа-тІа тоалу завода коллективо доаха къахьегама толамаш. Иштта къахьегарах укх тІеххьарча шерашка цкъа санна дуккхаза республикански сийлен Доска тІа яьхай «Электроинструмент» завода коллектив.

Коллектив барт болаш хилийтара, цун толамаш тоадара дукха къахьег предприятерча итташ болча хьехамчаша. Царех ба слесарий-сборщиккий бригадир Дидигова Насапхан, слесарь - инструментальщик Аушев Урусхан, лекальщик Котиев Ахьмад, наладчик Экажев Яхьья, кхы дуккха бараш. Царех цхьаккха саг вац ший профессех иттех болхло ца кийчвеш. Духхьала болхлой кийчбарах шоай декхараш кхоачашдаь баьннараш лархІац цар. Дукха кхетама болх бу кагирхошта юкъе, езайолийт каралаьца балха говзал, предприяте коллектив. Беча балхаца, гІулакхаща, оамалашца масал а гойташ харцахьарча наькъа тІа баьннараш бакъахьарча наькъа тІа боах. ТІехьабусаш бараш хьалхалаттараштa тІехьакхебара эшаш дола гІо-новкъостал ду. Иштта болча хьехамчий сий ду массане а.

«ХІара балха денна — дикала Знак» яхача девизагІа къахьегача завода цехий, участкай, сменай коллективаша чІоагІа къовсам лоаттабу къахьегамен производственни дисциплина телхаерашца. НагахьА моллагІча болхлочо прогул яь моттиг нийсъелча, из къахьегаш волча еррнгача коллективана тІера Іойоах баллаш, ца луш соцаду кхойтталгІа алапи. Из санна дар шоай коллективе ца нийсдалийтара болхлоша шоаш чІоагІа къовсам лоаттабу къахьегама дисциплина телхаерашца, брак ерашца, корта бохабу малараш меларашца. Масала, инструментальни цехера болхло Щербинин Валентин каст-каста корта бохабу малараш мелаш, прогулаш еш вар. Цкъа санна массехказа цунца, иштта цун дезалца къамаьл хилар цох лаьца, цеха болхлой собране дийцар из гІулакх. Цох а хІама хиланзар. Из балхара дІа ца ваьккхача даргдоацаш эттар гІулакх. Валентин бакъахьарча наькъа тІа ваккхар шоашта тІа а эцаш из балха витар дийхар цунна лала къахьегаш болча тайп-тайпарча къамех болча наха. ХІаьта цар шоаш яхар да а дир. ХІанз Щербинин Валентин вовзаргвоацаш хувцавенна. Новкъостащта хьоккам телаш къа а хьегаш хадданза социалистически яхье хьалхалаттачарех ва. КПСС членалла дІаэттав, профсоюза цехкома член ва. Валентина тІагІертта къовсам лоаттабу къахьегамен производственни дисциплина чІоагІъяра.

Лоацца аьлча, доттагІал, вошал, барт-цхьоагІо хилар долдача хІамаш накъадоалаш да. Бакъда из ши-шегІа хьахинна дац. Каст-каста заводе хул интернациональни тІема-патриотически кхетам балара хетаяь сайренаш. Оттаьча графикагІа кагирхошца вІашагІбетталу къахьегамеи тІемеи ветеранаш. Цар къоначарна дувц шоашта карагІдийннарех. Къоначарна производственникашта хьехар деш къамаьлаш ду ветеранаша. Шоай дай баьха мохк бовзар духьа завода болхлой, инженерно-технически болхлой цхьана вІашагІкхийте уж Грозненча краеведчески, Мужечерчеи Назранерчеи музеяшка. Цига завода болхлошта кердадараш довз. С. М. Киров болх беш хиннача моттигашка гІолла инженер Точнев Руслан керте а латташ предприяте болхлой гІаш чакхбаьлар.

Цхьаккха ахка дІалодац завода болхлой вІашагІа а кхийтта вежарашха йолча лоалахарча республикашка, вай республикерча хозача моттигашка салаІа ца болхаш. Иштта каст-каст кино, театре ух. Иштта хиларо шоайла дикагІа бовзийт болхлой, вІашкаоз, бартболашагІа хулийт.

Заводерча моллагІча сага халo тІаэттача е цунга дика деча цига дика тІаотт предприяте болхлой, эшаш дола гІо-новкъостал ду. Укхазара пенсе водача сага из ди цІаккха дицлургдоацаш гІулакх ду цар. Укх тІеххьарча шерашка предприяте коллективо, иштта цар шоай новкъосташа деза совгІаташ луш, дег тІара доагІача дешашца ловцаш доахаш пенси ваха накъаваьккхав итт совгІа болхло.

Советски Эскаре гІулакх де болха нах дика хьехардеш, ловцаш доахаш накъабоах. Эскаре гІулакх деш бале а шоай коллектива членаш лоархІ предприяте болхлоша царех. Уж гІулакх деш болча доакъошца, цар даьшца, нoанoшца, царца шоашца айхха бувзамаш лоаттаду предприяте коллективо. Дакхха гІалат доацаш эскаре гІулакх деш болча шоай болхлошта кхойтталагІа алапи тергдолаш оттадаьд заводе массава раьза а волаш. Цо а къаьгга хьахьокх завода коллектив барт-цхьоагІо йолаш хилар.

Къаьстта беркате дІадоладаьд завода болхлоша Октябра 60 шу дуза ер юбилейни шу. Продукци маьхала яккхара хьалхарча квартала задани 104,7 процент кхоачаш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа завода коллективо маьхала яьккхар 151 эзар сома маьха товарни продукци. ХІаьта валовии товарнии продукця арахецара кхаь бетта задани 106 процент кхоачаш а еш, заданел совгІа цо маьхала яьккхай 225 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. ТІа-тІа къахьегама толамаш тоадеш къахьегаш ба завода болхлой укх апрель бетта а.

Б. КОСТОЕВ.

ХЬАЛХЛЕ КЪУВСАШ

Шелковской района массе боахамашка санна, Менжинске цІерагІча колхозе а хан-ханнахьа итогаш ю Іоахарий дукхагІа хилийтар духьа жа Іушта юкъе яьржача социалистически яхьа. ЦхьоалагІа апрель тІакхоачаш яхье хьалха яр коммуниста Саитов Іабдала кулгалду жа Іуй бригада. ХІара бІаь жийво баьб 136 Іаьхар. Жа Іай дахкаш хилар теркалдича из дика толам ба.

Социалистически яхье шоллагІа моттиг лелаю Солтаев Бауде бригадо. Цун Іулацара жа а Іай дахкад. Юкъера лаьрхІача хІара бІаь жийво 122 Іаьхар баьб.

Царца нийсъяла гІерташ къахьегаш я хІанз бІаьсти жа дахка доладенна бригадаш а. Масала, бокххагІа болча жа Іуша Худайбердиев Іабдулхана, Гасанов Іабдала, Мусакадиев Махьмад-СаІида, Кидирнязов Тангатара кулгалдеча бригадай коллективаша а дика толамаш доах. Юкъера лаьрхІача цар Іулашцарча хІара бІаь жийво 120 — 145 Іаьхар баьб. ХІанзчул тІехьагІа дахка дезаш кхы а дукха жерч да укхаза. Цудухьа хала да хІанз яхье хьалхара моттиг хьано йоаккхаргья ала. Из ховргда дерригa жа дахкачул тІехьагІа. Цу гІулакха кхы а ши кІира ха еза.

Цхьабакъда, жерчаша Іоахарий дукхагІа дарах чакхдалац гІулакх. ХІанз колхоза жа Іушта хьалхашка латта керттера декхар да Іодаь Іоахарий юкъера ца къастийтар

М. ТКАЧЕНКО.

КЕРДА СЕМИНАР-ДЕШАР ДІАДОЛАДЕННАД

ДІададача шоатта дийнахьа КПСС Грозненски горкоме парте горкома членийи членалла кандидатийи духхьашха вІашагІъеллача семинар-дешара хьалхара заняти хилар.

Гулбенначарна хьалхашка «Производства эффективность айяран продукце дикал лакхъяран болча КПСС горкома члений лоархІамах» яха доклад йийшар парте Грозненски горкома шоллагІча секретара К. С. Салтаханова.

«Города партийни организацешка балха перспективани текущии планировани яра методиках» яха доклад йир парте горкома организационни отдела заведующе Е. П. Павлова.

Цул тІехьагІа вІашагІкхийттачар даьча хаттараштa жоп аш делар парте горкома секретараша, бюро членаша.

Цу тайпарча семинаре-дешаре хан-ханнахьа уж гул а беш партийни балха лоархІамеча дешаех лаьца занятеш чакхйоахаргья укхаза.

Космонавтика Ди

«Вселение йист» — иштта ший тайпара цІи тиллай советски лаьттах космически ареназаш адамлено карaерзаяра зама хьаелларца ювзаенна цІи йолча академика С. П. Королева. Йолаш а я вай лаьттан тІа легендарни Байконур — цигара планеташка долха наькъаш дІадолалуш йола космодром...

1957 шера 4 октябре Байконура площадка тІара гІетта космосе яхай космически зама дІайолаялар хьахьекха йола дунен тІа эггара хьалхара Лаьттан искусственни спутник. Цул тІехьагІа дий шу а далале Вселение «наІараш» хьайийллар лаьттарча саго коммуниста Гагарин Юре.

Хьалхара спутник урагІъяхийтачул тІехьагІа дІаяхача ткъо шу гаргга йолча хана Байконур теш хиннай. Бетта тІа, Венера тІа, Марса тІа, ...ахийтача ракетий. Цо накъадаьхад пилоташца лела кемаш «Восток», «Восход», «Союз», дуккхача хана лелаш йола «Салют» яха орбитальни станцеш.

Кхы а чІоагІагІа хоалуш да советски Іилмахоша, конструктораша, космонавташа даймехкеи дунени Іилмана, техникана, мехка халкъбоахама, вай иттлагІча пятилеткана юкъе лоацаш дола дакъа.

Космодром — из эггара хьалха нах ба, Іилман лабораторeш планеташта юкъе лела станцеш урагІъяхийта кийчъеш а космически аренашка уж дІаухийташ а бола нах—Іилмахой, йоккха технически культура йола специалисташ.

СУРТА ТІА: Байконурерча укх майда Сергей Павлович Королева — эггара хьалхарча ракетно-космически системай керттерча конструктора цІи лелаю. Дуккха бетташ доахаш вахаш а болх беш а хинав из космодроме.

А. ПУШКАРЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

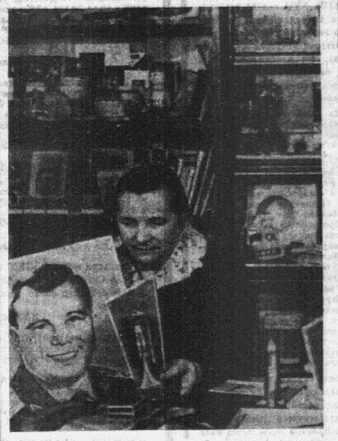

Анна Тимофеевна Гагарина—дунен тІа эггара хьалхарча космонавта Юрий Алексеевич Гагарина нана.

А. РОМАНОВА сурт. **ТАСС фотохроника.**

Космосе котало яьккха Ди

Космонавтика исторечухь лаьттан гаргарча орбита тІа саг чувола хьалхара космически кема урагІдахийтар — Іилмеи техникеи хьалхагІа дегІаахарах хьахиннар, из дІахо дегІайхувлара стимул. Цивилизаце исторечухь Гагарин Юре баь никъ нийсбе йиш йолаш ба цІи хьакхолларца а чарх хьаярца а. Из я кердача заман юхьиг, цох цІи тиллай космически, аьнна. «Юридически» лаьрхІача из юхьиг дІайолалу хьалхара спутник урагІъяхийтарца, хІаьта из а советски яр. Бакъда, наьха сакхетамга диллача космос караерзае йолаяьй цига саг хилча дене.

1945 шера 9 маяна, Коталон Деннеи Гагарин космосе хилари юкъе ялхайтта шу деннад. 1961 шера 12 апреле Гагарин космосе вахара хІанзарча юбилея а ялхайтта шу даьннад. ТІем тІа 20 миллион сагах баьннача мекко, моастагІаша Іалаьмате доккха зе даьча мехко, ялхайтта шера экономика меттаоттаяь ца Іеш, дунен тІа эггара хьалха космосе урагІвахийтар саг.

Космонавтика таханарча тамашийнача толамашка хьежача: саг кхаьчав Бетта тІа, йІаьххача хана никъ бу орбитальни станцеша, автоматически аппараташ хиннай Венера тІеи Марса тІеи, Бетта тІара грунт енай, Юпитереи Меркуреи юхера сурташ даьхад, Іилман тохкамаш дара ца Іеш, бувзама, Іалама ресурсай гІулакхашта а урагІъухийт Лаьттан искусственни спутникаш, уж шемел дар даьчул тІехьагІа технически сел доккха хІама ца хетадела а тарлу Гагарина баь никъ.

Цу гІулакха 108 минута мара эшанзар. Цхьабакъда «Восток» яхача гагарински кемо баьккхача цхьан гоно орбитальни станцешта эзараш гонаш дахара никъ хьабийллар. Орбита тІа баьннараша цига тІехь-тІехьагІа дукхагІа ха йоаккхар, уж дикала хьоккхамаш дацар, уж дукхала хьоккхамаш дар. Гагарина бакъдаь хьахьекхар космосе ваха а цига болх бе а сага йиш йолга.

Сага вахара кхераме дарий эггара хьалха космосе вахар? Боккха беце а кхерам болаш дар: спутникаш тІа хиннача жІалеша хьагойтар физиологически оагІорахьара космически никъ белга сага кхераме доацилга. ХІаьта цу шоай тайпарча хьалашка болх бе йиш я е яц сага шийна мара ха йиш йолаш дацар. Цунна из хайра 1961 шера 12 апреле.

Вай деношка «Салют» яхача орбитальни станцешеи «Союз» яхача кемашеи кхоачашдечун юхьиг хьайийллар эггара хьалха баьча космически наькъо. эггара толашагІйолча приборашца астрономически тохкамаш делга, спектра тайп-тайпарча диапазонашкара Лаьттан сурташ доахилга, технологически операцеш елга, ше морг кхы йоацача аппаратураца медико-биологически тохкамаш делга, иштта дуккха кхыдараш а.

Ха дІаяхача таханарча «Салютех» а Гагарин Юре баьча наькъах хІанз хеташ санна, чакхъяьнна этап я аргда. Бакъда из иштта хургда нагахьа санна цу гІулакхага алхха технически оагІонгахьара хьежача. ХІаьта адамленна цІаккха дицлургдац Гагарина а, из космосе вахийтачарна а карагІдаьнна денал дола хІама.

Юрий МАРИНИН,
Іилман комментатор.

Цифраши факташи

● Космонавтика Ди дезде оттадаьд СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагІа 1962 шера 9 апреле. Дунен тІа эггара хьалха саго космосе никъ баь хилар белгалдеш оттадаь из ди хІара шера дезду 12 апреле. Дунен халкъашта юкъерча авиацинни федераце решенегІа из ди дІакхайкадаьд Дерригдунен авиацеи космонавтикаи ди санна.

● 1957 шера октябре адамаен исторе чухь эггара хьалха Советски Союзе урагІа яхийтай лаьттан искусственни спутник.

● Дунен тІа эггара хьалхагІа космически никъ баьб 1961 шера 12 апреле пилот-космонавт Ю. А. Гагарин (1934 — 1968) тІа а волаш вай лаьттана гонахьа 1 сахьатеи 48 минутеи го баьккхача «Восток» яхача советски кема.

● Эггара хьалхара «Союз-1» космически кема урагІа дахийтад 1967 шера 23 апреле. Цул тІехьагІа дІахьача шерашка «Союз» яхача кемаша баьча наькъо торо хилийтай никъ беча хана шерра космосе маневрированни е, кемаш вІашагІхоттадайта, комплексни Іилман-технически тохкамаш де, эксперименташ е. «Союз» яхача кемах цхьаннe дакъа лаьцад дунен халкъашта юкъерча космически эксперименте, 1975 шера «Аполлон» яхача американски кемаца вІашагІ а хотталуш.

● Космически аренаш Іомаяра программага хьежжа 1976 шера СССР урагІа дахийтад космически кемаш: «Союз-21» (6 июля—24 августа), «Союз-22» (15—23 сентябре) «Союз-23» (14—16 октябре). Цар экипажашца хиннаб космонавташ Б. В. Волынов, В. М. Жолобов, В. Ф. Быковский, В. В. Аксенов, В. Д. Зудов, В. И. Рождественский. 1977 шера (7 феврале) урагІа дахийтад космонавташ С. В. Горбатькои Ю. Н. Глазкови юкъе болча экипажо лехкаш дола «Союз-24» яха космически кема.

● 1976 шера 22 июне Советски Союзе урагІа яхийтай «Салют-5» яха орбитальни станци. «Салют-1» яха хьалхара станци лаьттан орбита тІа яьккхаяр 1971 шера 19 апреле. Цу шерашка «Салют» яхача станцешка советски космонавтий массехк экспедици хиннай болх беш. Цар астрономически метеорологически, медико-биологически тохкамаш даьд, хІаьта иштта космически техникай гонахьара среда лораярен даькъе а деш.

1976 шера 9—22 августе никъ беш / хиннай «Луна-24» яха советски автоматически станци.

Итт шу совгІа ха я машара гІулакхашта космически аренех пайда эцарен тохкамаш дарен даькъе социалистически мехкашца цхьана гІулакхаш леладара программа «Интеркосмос» — кхоачашъеш йола. Цунца дакъа лоац Болгаре, Венгре, ГДР, Куба, Монголе, Польша, Румыне, Советски Союза, Чехословаке Іилмани производственни коллективаша. 1976 шера 13 июле цу мехкашкарча викалаша Москве кулгаш яздаьд правительствашта юкъерча вІаши гІулакх леладара йолча соглашенена. Цу тІа, масала, белгалдаьд дунен халкъашта юкъерча экипажаша цхьана никъ белгеи, Ю. А. Гагарина цІерагІча космонавташ кийчбеча центре тренировкаш елгеи.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕНЕ — МОРДОВСКИ АССР ДЕНОШ

ДЕГІААХАРА ШЕРАШ

Вай сийлахь-йоккхачу Даьхен дерригача халкъашца цхьана вежарий дезале коммунизм хьалъяра Іалаьмате доккхий декхараш кхоачашдеш къахьегаш да Мордовски АССР даха халкъаш.

Цхьатарра бокъо йолча Российски Федераце 16 автономни Советски социалистически республикашта юкъе Мордовски АССР вІашагІъеллай 1934 шера 20 декабре.

Республика дукха къамаш дах, цига ва 1 млн. совгІа саг. Республике бахача нахах 44 процент городашка, 56 процент юрташка ба.

Городашкеи юрташкеи бах: мордва, марийцаш, чувашаш, татараш, башкираш, эрсий, украинцаш, кхы дукха къамаш.

Республика дІалоац 26,2 эзар кв. метр, цхьан метра кхоач 38 саг.

Республика столица я 250 эзар саг ваха гор. Саранск. Мордове я 7 город, 17 болхлой города хьисапе поселок, 21 административни район. Йоккхий городаш я Саранск, Ковылкино, Рузаевка.

Мордовски АССР къахьегамхой йІаьхий революционни къахьегамен традицеш йолаш ба.

Хьалха экономически культурни тІехьайнса хиннача Мордовски АССР-х Советски Іаьдала шерашка хиннай йоккха промышленност, юрта боахам, лакха культура йола республика.

Промышленносте керттера доакъош да машиностроительни металлообработкей, электротехника, хьун, яйга, кхачан промышленность, кхыдараш.

Мордовски АССР промышленность сихха дегІайоагІа. БархІлагІчеи нйслагІчеи пятилеткай шерашка промышленни производство 1,6-зза дегІаенай, Волго-Вятски экономически район бІарчча дегІаахара темпаел лакха я уж. Технически прогресс, ярах производствои къахьегами эргабоахаш тоабарах Мордовски АССР заводашкеи фабрикашкеи нйслагІча пятилетка шерашка къахьегама овсарле 45 процент дегІаенай, из дикка лакхагІа хул Волго-Вятски района областашкеи республикашкеи, хІаьта иштта бІарччача Российски Федерацечул.

ТІом чакхбаьиначул тІехьарча шерашка Коммунистически партеи Советски правительстваи хІара денна йоакхо ярах, беррига мехка халкъаша вежарашха гІодарах — республика къахьегамхоша дикка эргадаьккхад Мордове экономически карта. Республика промышленность дикала кердача ларда тІа дегІаухаш я. ХІанз республике 237 заводи фабрикеи я. 11 производственни объединени, царца мехка эггара йоккхагІчарех цаІ я 30 эзар саг болх беш вола «Светотехника».

Республика предприятешка хьаеш я сердал тела, полупроводниковн техника, кабель, литье, машинаши прибораши, цементи медицински препараташи, гІишлош хьалъю материалаши резинотехнически хІамаш, республика продукци дІаухийт Советски Союза массе а миІингеи дунен 59 мехкеи.

Мордови индустриальни дегІаяра лоархІаме хан-юкъ хилар нйслагІа пятилетка. Сихха дегІаахар электротехнически, машинашъю, приборашъю, химически промышленность.

Тешшаме дІайолаьй иттлагІа пятилетка. Цун хьалхарча шера промышленни продукци хьяреи из маьхала яккхареи паччахьалкхен плана заданеш 101,4 процента кхоачашъяьй.

Промышленность дегІаярал совгІа дикала даькъе а доккхий хувцамаш хиннад. Хувцаеннай структура, прогрессивнегІа йола отраслеша дукхагІа дакъа дІалоац, продукце технически боарами цун дикали айеннай. Боккха болх баьб производство кердача техникаца Іалашъеш, дикагІа йола технологи караерзаеш, керда, дукхагІа пайдане йолча хІамаі тайпаш арахецаш.

Республика хоалуш дакъа дІалоац хьунаша. ХІара шера хьун боахамашка кийч а йий дІайохьийт миллион кубометр гаргга хьу, 300 эзар кубометрал совгІа хьунматериалаш йоах.

Мордове йоакх дукха цемент, из продукци хІара шера 3 млн. тонн гаргга йоакх.

Мордовски АССР-а предприятешка дикка моттиг дІалоац аьшкабетонни хІамаша. ХІара шера 350 эзар кубометр арахец уж, хІаьта кирпишк 240—250 млн. хьаю.

ДегІаена я укхаза зипаш ду промышленность. Шера 3 млн. гаргга погонни метр ду уж. Волго-Вятски экономически района из ерриган отрасль Мордовски АССР-е хьагульъь я.

Къахьегамхой хьашташ кхоачашде деза товараш арахеца отраслеш а дикка дегІаена я Мордове — 30 млн. чухьнахьа дувха пазата барзкъаш Волго-Вятски экономически районе арахеце, царех 6 млн. гаргга Мордовски АССР-е арахец.

Республика предприятешка кхачан продуктех хІара шера арахец: шекар 15 эзар тонн, 35 эзар тоннага кхоачаш дулх, 10 эзар гаргга хьайбай даьтта, 50 млн. тоннага кхоачаш тайп-тайпара консерваш, кхы дуккха продукташ.

Хадданза дегІаух юрта боахам. Паччахьалкхено Іалаьмате чІоагІа гІо дарах, КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленумо оттаяь аграрни политика леррагІа кхоачашъярах чІоагІлу юрта боахам а культура а. Цу хьакъехьа къаьстта хоалуш да «РСФСР Іаьржа доацача лаьттай зона юрта боахам дІахо дегІабоалабара де дезарех». КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои баьча соцамах доала беркат. Цу соцамга хьежжа республике чакхйоаккхаш я юртбоахама производствана интенсификаци ярах цун эффективность айяран тІадерзадаь организационни, экономически, социальни гІулакхаш дара йола йоккха программа.

Юрта боахам дегІабоалабеча керттера моттиг дІалоац ялатои шура йоаккхача хьайбай боахамои. Ялаташ 800 эзар гаргга гектара тІа, царца 200 эзар гектар совгІа гурахьа дІадувш дола кІа да.

Йоккха моттиг дІалоац коартолаша, уж 75—80 эзар гектара тІа дІаюв.

Шурий хьайбей боахам дегІабарца доакъара культураш 336 эзар гектара тІа лелаю.

Республике чІоагІа лелаю бешамаш. Соми-комарий гаьнаш 20 эзар гектар совгІа лаьтта дІалоацаш я.

ХІара шера дукхагІа хул хий детта лаьтташ, хІанз уж 45 эзар гектар да. Республика кхашкара миллион тонн ялаташ доах царех ах хІана дац аьнна гурахьа дІадув кІа да, 200 эзар тоннал дукхагІа йоакх шекара свекла.

Республика юрта боахаме къахьегараша 1 миллион тонн гаргга коартолаш йоах.

Алсамбоалаш ба хьайбай боахам, дукхагІа хул доахан я, цар луш йола продукци а.

Республике 600 эзар доккхий доахан да, царца 240 эзар етт а болаш.

Доккхий доахан Чувашски Марийски АССР-ашкарчул дукхагІа да республике.

Жа ах миллион да. Мордовский АССР-е 80 эзар тонн дулх, 600 эзар тонн гаргга шура, йоакх, 240 млн. фуъ, 1,2 эзар тонн тха доакх.

Республика городашкеи юрташкеи хьалду дукха гІирсаш. ХІара шера гІишлош хьалйъяра дІайохийт 400 млн. сом гаргга капвложенеш.

ХІара шера 400 эзар кв. метр наха чубаха цІенош хьалду. Геттар сиха дегІаух торговли, жилищно-коммунальни боахами бахача наха бытови гІулакхаш делгеи. Къахьегамхошта гІулакх деш 3 эзар гаргга розничи торговле предприятеш, 731 юкъарча кхачан, 800 гаргга быта служба предприятеш я.

Доккхий толамаш даьхад республика къахьегамхоша культура хьакъехьа. Юкъара дешара школашка дешаш 220 эзарнел совгІа дешархо ва.

Республике я 2 лакхара дешара заведени, цига дешаш ва 20 эзар гаргга студент, йолаш я 16,8 эзар саг деша вагІа 21 юкъера специальни дешара заведени.

Республика городашкеи юрташкеи бахача наьха культурни хьашташ кхоачашдеш 867 клубни учреждени, 885 киноустановка я.

Юбилейни шерагІа сиача Мордовски АССР-о ший къахьегама низаш тІадохийт КПСС XXV съезда исторически решенеш, кхоачашъяра, иттлагІча пятилетка заданеш кхоачаш а тІехкхоачаш я яра, вай Даьхе кхы йІаьхегІеи низ болашагІеи яра.

Боахами культуреи хьалъеча массе а хана Мордовски АССР къахьегамхошта холу СССР кхыча халкъаша, эггара хьалха эрсий халкъо деш дола новкъостал. Экономикеи культуреи дегІайоалаеча даьха толамаш хьакъале йола вай парте ленински къамаи политика чакхъяхарах Советски Союза дерригача халкъаша вежарашха вІаши цхьана гІулакхаш леладарах хьахиннар да.

Оаха яздаьчун лерагІа

Укх шера 10 феврале «Сердало» газета тІа араяьннача «Маца хургья дешара база?» яхача критически корреспонденце тІа дувцар Наьсареи совхоз-техникума дешара база эсала хиларах.

Цунах лаьца республика кртбоахама министра хьалхарча заместитела нов. Льянова редакцега хоам бу:

«Статья тІа белгалдаь кхоачамбоацараш нийсденна хилар бакъда. ХІаьта хІанз йолаш йола техникума производственни мощность вай ханарча дешара хьашташа дІа ма-дехха яц студенташ дуккха ІотІакхетарах.

Техникума балха хьалаш тоадара, укх тайпара гІулакхаш чакхдоах: керда дешара корпус, котельни, кхыйола объекташ хьалъеш латт. Укх пятилетке хьалъе лаьрхІад 400 етт чухургбола МТФ, дешара-производственни комплекс, дохьаж-химикаташ чулоаттаю склад, мехмастерскеш а хургйолаш йола машинни ков, кхыйола объекташ».

ХАБАРОВСКИ КРАЙ. «Амурсталь» яхача завода электроплавильни цеха коммунист Корчагин Владимир керте латтача сталеварий бригадо дош деннад коммунистически субботник долча дийнахьа планал совгІа 10 тонн болат лоаладе аьнна. Из гІулакх хьаллаьцад завода 18 бригадо.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа): хьалхара гІонча Гончаров Геннадий, сталевар Корчагин Владимир, шоллагІа гІонча Рохлин Сергей.

А. ШЛЯХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮХХЬАНЦАРА ХАЛОНАШ

Укх шера 45 тоннал кІезигагІа доацаш паччахьалкхенга боабашка дулх дохха аьнна декхар тІайийцад «Грозненский» совхозо. КІезигагІа яле а, 25 эзар боабашк хьалкхее езаргья цу гІулакха. Цкъарчоа хеталу, иштал боккхача боахама из сел доккха декхар а дац аьнна. Ишта дар из да-м, нагахьа санна кІезиг-дукха хинна а цу гІулакха опыт яларе.

— Боабашкаш кхеяр тоъал пайдане гІулакх да, — йоах совхоза керттерча ветеринарни лоро С. А. Хурцаева. — Цхьабакъда цунах тхона ховш хІанз укх сахьата цхьаккха хІама дац. Коа тІара оалхазараш кхеделга атта гІулакх дац. Боабашка кІоригаш юххьанца чІоагІа эсала, заьлза хул. Уж хьалкхеяра дика хьалаш хилара совгІа, царна гІулакх дерий опыт а хила еза. Вешта, къаьстта царна лаьрххІа помещенеш а яц.

Из бакъда, «Майская» яхача специализированни оалхазарий фабрике дараш санна дола хьалаш укхаза доацаш да. ХьалхагІа котамаш чуьхка помещени къоастаяьй боабашкий кІоригашта. Цунна ремонт еш хиннача совхоза болхлоша баь болх цу гІулакха пайдана бац. Катехха хьавІашагІъехка наІараш геттара хийра а яьна латт, тховнех а иштта мух чухьекх. доакъар чулоаттаду яьшкаш яц, доакъар даа моттигаш кийчъяьяц, оагилгаш цхьа бахьан хьавІашагІдехка да. Уж деррига хІамаш лертІадаха дезаш да. Цхьабакъда вІалла вІаштІехьдоацар да чухьа шийла хилар. ХІаьта че йІоахъеш йола прибораш 28 марта, кІоригаш хьаккхача езача шоллагІча дийнахьа дІаоттаянза яр. Цунах фу хургда хорвгда, нагахьа санна царна 30 градусал лохагІа йоацаш йІовхал хила езаш хилар теркалдича.

— Из бакъда, — йоах С. А. Хурцаева, — птичник хІанз а кийчъяь яланза я, хІаьта нагахьа санна кховна а таханара хьал хуле, кІоригаш укх чу йохка мегаргьяц.-

Цунгара дІайккхача вож мел дола гІулакх дика вІаштІехьдаьннад укхаза. 30 эзар боабашка кІориг лургйолаш договор даьд Гребенской инкубационни станцеца. Царна эша эггара дикагІа дола массе тайпара доакъараш вІашагІтехад. Царна гІулакх дергдола нах а хержаб. Боабашкашта Іунал деш хургья коа тІара оалхазараш леладара йоккха опыт йолаш йола Демельханова Люба. Шийна гІо де хержай цо ший йиша АсмаІ. Цар дош деннад уж дика кхабаран ца къастийташ хьалкхеяран де мел дезар шоаш дергхиларах. ХІаьта шоашта тІадилла гІулакх цар дизза кхоачашдеш хиларах хьалхагІа а дена дог тийша ба совхозе.

Цу тайпара, боабашкаш кхеелга цІенхаштта дІадоладаьд совхозе, хІаьта из бахьан долаш дуккха а дукхагІа даккха йиш хургья дулх. Цудухьа коллектива сийлахьа гІулакх да юххьанцара халонаш эшаяри боабашкаш кхеерашта къахьега аьттув болашагІа дола хьалаш вІаштІехьдахари.

А. ШАМСУТДИНОВ.

ТХОГА ЯЗДУ

ДИКАГІБОЛА ШОФЕРАШ

Хьинаре къахьегаш башхадика толамаш дахарах дукха сийлен грамоташ, ахчан премеш тийннай Грозненски № 5 йолча автотранспортни предприяте дикагІа лоархІаш волча водитела Хациев Тархана.

Ше болх беш волча ЛИАЗ-158 яхача къаьнача автобусаца капитальни ремонт а ца еш цо яьй цунца 300 эзар километр. Иштта дика къахьегаш хиларах дукха ха йоаццаш цунна еннай ЛИАЗ-677 керда автобус. Цунца яхь а лелаеш итташ бола болхлой ба капитальни ремонт ца еш дукхагІа автобусаш леларгйола гІулакх дара тІехьа тІагІертта къовсам лоаттабеш.

Къахьегамен тІемеи ветеранаша Фон Бориса, Лысянов Ге-орве-ремонт-ца еш нормагІа йоагІачул совгІа автобусаш лелийтарах ЛИАЗ-677 яха йиъпхиъ автобус эщала ахча кходаьд. Октябра 60 шу дузача дезача денна сийленца накъабахара къахьегама вахте эттача цар, Хациев Тархана, цунца яхь лелаеча новкъосташа социалистически декхараш тІайийцад шин шереи ах шереи пхе шера задани кхоачашъе. Из толамца кхоачашдеш ба уж.

Г. ГРЕБЕНЮК.

Октябра дезача цІей сийна къахьегама вахте эттача Нохч-ГІалгІай респотребсоюза производственни комбината коллектив хьинар айденна къахьегаш я укх юбилейни шера. Пятилетка хьалхарча шин шера задани цу дезача денга кхачалехьа кхоачашде социалистически декхараш тІайийцад цо. ХІаьта социалистически яхье хьалхалаттаца болхлоша Айрнев Артем Аванесовичеи, Ларькова Екатерина Васильевнаи со-

ЦІЕЙ ТІАКХОАЧАШ — ШИН ШЕРА ПЛАН

циалистически декхараш тІайийцад шин шера задани кхы а хьалха кхоачашъе, юбилейни шера задани цу денга кхачалехьа кхоачашъе. Уж шоай деша дай ба. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа нормаш 130 процент кхоачашъю цар, хІаьта кийчъеш йола продукци дикеи тІехдикеи мара а хилийтац.

Комбината коллективо чІоагІа раьза хинна тІайийцар укх шера 16 апреле Еррисоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дІадоладаь дика гІулакх. Цу дийнахьа производстве къахьегаш хургва комбинатера 240 болхло. Цар арахецаргья 23 эзар сома маьха продукци, из хул кхыча деношка арахецачул кхо эзар сома маьха продукци дукхагІа. Къахьегама овсарле лакхъерґья итт процента, шоаш доаккха алапи иттлагІча пятилетка фонда юкъедахьа лерхІ цар.

* * *

Октябра 60 шу дузача ден сийна къахьегама вахте эттача «Грозгипросельхозстрой» института проектировщикаша социалистически декхараш тІайийцад пятилетка шоллагІча шера план ханал кхо ди хьалха кхоачаш а еш, планал совгІа юрташка объекташ хьалъяра 17 эзар сома маьха проектно-тохкама документаци дІадала. Яйга йола конструкцеш юкъекххаьарах цар ходдйтаргда 30 тонн аьшк, 250 тонн цемент, 400 кубически метр хьун материалаш.

Социалистически яхье хьалхалатташ ба цига коммунист Ю. Булгаков керте латтача комплексни проектировани яра йолча отдела проектировщикаши коммунист Ю. Тюльпанов керте латтача отдела коллективи.

Ф. МАЯКОВСКИЙ,
пенсионер.

НОВКЪОСТА НОВКЪОСТАХ

ХЬАЛХАЛЕ ЛЕЛАЕРЕХ ЦАІ

Октябрьски Революце орден лелаеча мехкдаьттеи гази йоаккхача «Старогрознефть» управлене коллективо тІайийца декхараш дизза кхоачашдара беррига низ тІабохийт укх деношка. Мехкдаьтта даккхара хьалхарча квартала план кхоачашъяьй мехкдаьттахоша.

Паччахьалкхен план кхоачашъеча доагІаш дола дакъа юкъехьухь № 2 йолча районни инженерно - технологически служба коллективо. ДІадодар кІезиг а деш ма-хулла дукхагІа мехкдаьтта даккха гІерт из барттайна, коллектив.

Хьалхашка латтача декхарий лоархІам кхетабеши производства эффективность лакхъяра даькъе КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеши йолча звеноца болх беш ва коммунист, оператор Джабраилов Ахьмад Джабраилович.

Шийна дага а доацаш хилар Ахьмадах мехкдаьттахо. 1961 шера Казахстанера цІавоагІаш тоъал ха яха хинна из цхьан юкъа, дикагІа бола болх корабалцца аьнна, мехкдаьтта промысле балха вода. Цхьабакъда мехкдаьттахочун професси яйза ваьлча балхара дІавала дего витац.

Иштта, цу хана деиз оператор волаш болх беш хьавоагІа Ахьмад № 2 йолча РИТС-е.

Лаьттан кІалхара мехкдаьтта хьаувзача скважинашта гІулакх деш ва ха яха оператор. Ялхайтта шера болх беш цунна тІехдика яйзай мехкдаьтта даккхара технологи, иштта дика йовз мехкдаьтта скважинашта трубопроводаш тІачІоагІъяра чоалхане система.

Хан-ханнахьа мехкдаьтта доаккхача оборудованена цо профилактически ремонт яро торо лу мехкдаьтта скважиний фондах бизза пайда эца.

Практически опыт йоккха хилароии хІара скважина дика йовзарои цун аьттув боалийт инициатива, балхаца творчески гІулакх долаш, дагалаьца хІама чакхдаккхара тІагІертта къахьегаш дІаваха.

Цунна дола цхьа масал доаладергда аз. Дукхача хана деиз болх ца беш сеца латтар № 515 йола скважина. Турбай колоннаш гІомаро хьал а йикъа мехкдаьтта хьаозалацар. ГІум чура дІаяккхара технически хий эшар. Цхьабакъда из хьатІадоаладе сов гаьна яр. ТІаккха Джабраилова предложени ялар скважиннана гаьна йоаццаш уллача догІан хинех хьахиннача Іамах пайда эца, 150 метр турбаш екха из хий хьатІадоаладир скважинана. Из бахьан долаш торо хилар дукха мехкдаьтта луш йолча скважинага болх дІаболабайта.

Мехкдаьттахой коллективо сий ду воккхача сага, цун хьехам раьза а болаш хьаэц. Джабраилов звено профорг вола дукха ха я.

Къахьегамца коммунистически гІулакх долаш, производствах дог лазаш, принципиальность йолаш из хилар теркал а деш воккхагІа вола оператор ваьв цунах № 2 йолча РИТС-а кулгалхоша. ХІаьта инженер-технолог отпускагІа, командировке ваха, е цамогаш хинна моттиг нийсъелча цун хьалхара дІаоттаву оператор Джабраилов.

Дукхача шерашка хьинаре къахьегаш вола Джабраилов предприяте администраце хеставаьв массехказа. Масала, дІадахача шера итогех «Профессех дикагІа вар» яха цІи, «За доблестный труд» яха медаль еннай цунна.

Ялхайтта шера мехкдаьтта доаккхача ше Іомадаьр, дайзар камаьрша дІалу Ахьмада балха хьаухача кагирхошта. Къаьстта дукхагІа терко ю цо къахьегам безаш, халонех бІуца къожабеш уж кхебара, мехкдаьттахочун говзал кІоаргагІа, шаьрагІа царга Іомаяйтара.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна социалистически яхь йоаржаяьй мехкдаьттахоша. Производства резерваех бизза пайда эцарца, балха эффективность лакхъярца, Даьхенна дукхагІа мехкдаьтта даккха гІортарца шийгара доагІа дакъа юкъекхухь цу яхье коммуниста Джабраилова а.

И. ДРИГА,
«Старогрознефть» НГДУ № 2 йолча РИТС-а болхло.

БОЛХ ТОАБЕ

«Чечингстройтранс» объединенерча 300 совгІача водитела толамца кхоачашийр дІадахача шера план, цхьабакъда бІарчча объединени хьанйцача цун коллективо паччахьалкхен план кхоачашъяь яц. Цун бахьанаш таххара цу гІулакхага цІенхаштта хьежар предприяте кулгалхой, специалисташ. Укхаза гучадаьлар предприяте коллектива балха тІа цхьадола кхоачамбоацараш нийсдалари уж дІадача йиш йолаш хилари.

Объединене коллектив тІехьайнсара керттера бахьан да коллективе беш бола кхетама болх эсала вІаштІехьбаккхар, гаражни службай болхи мухьаш дІа-юха кхухьилга эсала лелар, кхетамца хьа а херже болхлойи инженерно-технически болхлойи бехктокхамерча участкашка дІа ца нийсбар. Социалистически яхь вІаштІехьъяккхара даькъе а кхоачамбоацараш нийслу. Цхьайолча участкашка формана лелаеш я социалистически яхь.

Пятилетка шоллагІча шера уж кхоачамбоацараш нийсдалийта йишйоацилга кхетадаьд предприяте коллективо. Цу дешай анализ а еш уж дийцад парткомо, профсоюза завкома, ВЛКСМ комитета заседанешка. ХІанз укхаза тІагІертта къовсам лоаттабу производства эффективности балха дикали лакхъяра тІехьара социалистически яхь дика вІаштІехьяккхара, юбилейни шера плани пятилетка задании толамца кхоачашъяра.

Сихха тоаде дезаш гІулакх да гІишлош еча мухь дІакхахьарга дІадодаш дар кІезигдар. ГІишлошъю управлени хьанйцача из дикка лакхагІа да нормал. Цо къаьгга хьахьокх гІишлош хьалъечара транспорта болх эсала вІаштІехьбаьккха хилар. Цох лаьца дукха масалаш доаладе йиш я. ДІадахача шера мухьаш тІадотташи тІера Іодоахаши йоагІачул дукхагІа ха транспорто яккхарах 65 эзар совгІа сом гІод объединенена хьатакха дезаш хилар тайп-тайпара гІишлон организацеш. Цу даькъе Грозненски аьшкбетона конструкцей завода коллективо нйс эзар сом, цІенош хьалдеча эша йоккхий панелаш арахецача Аргунски заводо 13 эзар сом, УПТК 41 эзар сом гІод текхар объединена.

Уж кхоачамбоацараш сихха дІадахара оарцагІбала беза Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлене кулгалхой, экономисташ, халкъа тІаьхьожама конролераш. Иштта оарцагІбала беза цу управленена чуйоагІача предприятей кулгалхой. Управлене хадданза болх беш я объединенера 83 автомашина, уж тІа-тІа дукхагІа эшаш а хул гІишлош хьалъеча. Из иштта доллашехьа боагГІача тайпара пайда нйбац транспортах.

Уж лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш дІа а даьха Октябра дезача цІейна сийленца накъаяхара ший ерригa торонаш оарцагІъяха еза объединене коллективо.

Х. ДАДАЕВ,

ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРГА

ИРАЗАГА ДОЛХА НАЬКЪАШ

КОММУНИЗМ хьалъеча, КПСС XXV-ча съезда решенеш кхоачашъеча доккха дакъа лоац советски кхалнаха. Кхалсаг маІача сага нийсса хилар, цо общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацар общества экономически социальни прогресса керттерча хьалех цаІ да. В. И. Ленина боккха лоархІам беш хиннаб кхалнах общественни производствана, мехка общественно-политически вахара юкъеозара.

Советий Іаьдал эттача хьалхарча деношка дІакхайкадир политически, экономически, культурни вахара дерригача доакъошка кхалсаг маІача сага нийсса хилар. Историе чухь эггара хьалха вай мехка кхалсаг маІача сага нийсса дІаэттай паччахьалкхе хьалъяреи цунна доал дареи даькъе. Из дика гу вай республике а. Республика партийни организацеша дукха болх баьб кхалнах маІача наха нийса хилара хьакъехьара ленински указанеш кхоачашъеш. Из болх дІаболабе бийзар кхалнах йоазувдешар ца ховш хилар дІадаккхарца, хІана аьлча революци ялалехьа нохчашта юкъе 0,1 проценти гІалгІашта юкъе 0,3 проценти мара йоазув-дешар ховш кхалнах бацар. Цул совгІа, лоаман кхалнахаца леладаь из нийса ца лархІара гІулакхаш, саг ца лархІара уйлаш йоаржаеча дина фанатизмана тІагІертта къовсам лоаттабе безаш а дар. Кхалнаха школашка а хІаьта иштта юкъарчеи специальнии дешара заведенешка а дешар хьехара боккха теркам тІабахийтар республике.

Кхалнах социалистически вахара юкъеозара чІоагІа духьале йора бусалба дына керте латтараша, кхалнаьха моароша а гаргарча наха а. Кхалсага дин фанатизмо теха гІабаш дІадахара тІадерзаяь кхалнаьха съездаш, конференцеш йора, ликпункташ, избачитальнеш екхар, делегатски собранеш йора.

Вай тахан доаккхал а деш ала йиш йолаш да республика халкъа боахаме болх беш 165,5 эзар кхалсаг хилар, вешта аьлча, берригача болхлоехи гІулакхерча нахахи 51 процент. Кхалнаха къаьстта доккха дакъа лоац наьха унахцІено лораеча — 82,5 процент, просвещене — 70 процент гаргга. Республике Іилма болхло йолаш 1085 кхалсаг я, 95 кхалсаг — Іилмай кандидат.

Даьхено боккха мах бу шоаш кхо ца беш советски кхалнаха беча балха. Халкъа боахам дегІабоалабеча доккха дакъа лацарах вай республикерча 9 кхалсага Социалистически Къахьегама Турпал яха цІи еннай. Дика къахьегарах Советски Союза орденаши медалашеи енна 3657 кхалсаг я. Общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи чІоагІа къахьегарахи Российски Федераци Нохч-ГІалгІай АССР-еи тайп-тайпара сийлен цІи енна 198 кхалсаг я.

Республике доккхал а деш дувц Урус-Мартановски района «Горец» совхоза свеклаш кхееча Абуева Зулпай, Грозненски района «Ермоловский» птицесовхоза доярка Кадырова Яхий, Назрановски района «Октября 40 шу» яхача совхоза доярка Даурбекова Зинай, кхычар а доккхий къахьегама гІулакхаш.

Вай республика кхалнаха паччахьалкхеи а общественни а вахара юкъе хьинаре дакъа лоац, уж дийша ба, цар культурни боарам боккха ба. Республика халкъа боахаме 1975 шу чакхдоалаш болх беш яр 6134 дипломированни специалист йола нохчои гІалгІаи. Республика халкъа боахаме юкъера специальни образовани йолаш хІана болх беш бола нохчийи гІалгІайи кхалнах 1960 шера хиннарел 26-зза дукхагІа ба.

УнахцІено лораяра органашка болх беча 15 эзар болхлочоа юкъе кхо эзар совгІа нохчийи гІалгІайи кхалнах ба.

Паччахьалкхенна доал деча органий балха хьинаре дакъа лоац республика кхалнаха. СССР-а, РСФСР-а, Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Советий депутаталла хержа 79 кхалсаг, моттигерча Советашка хержа 4740 кхалсаг я, царех 3296 саг нохчийи гІалгІайи кхалнах ба.

Нохчийи гІалгІайи кхалнаьха атеистически мировоззрени хьахилара процесс ювзаенна я цар вахаре бусалба дына идеологех юхедисараша еча влиянеца. Даьча тохкамаша хьахьокхачох дынах тешаш бола кхалнах маІача нахал дукхагІа ба. Социологически тохкамаша цІаькха а бакъдир общественни вахара юкъе дакъа ца лоаца е ледара дакъа лоаца, къахьегача коллективах къаьстта бола кхалнах дынах чІоагІагІа тешаш хилар. Мсала, юрта техкача 796 нохчий кхалсагахи 189 гІалгІай кхалсагахи общественни балха юкъе дакъа ца лоацаш 67,2 процент Нохчийи 59,3 гІалгІайн хилар. ХІаьта болх ца беча кхалсага дешара боарам, образовани лоха хул е вІалла йоацаш хул. Къахьегача коллектива юкъе ца хиларо, дезала хадданза йоакхо еш хиларо цІагІарча дезалаша мукъа ца ятаро хала кхалсага духовни дегІаахара. Цу дерригне цхьана хьахулийт кхалсага из цхьаннена кара хилара уйла, цІагІарча воккхагІчоа е мара хьалхашка ше декхарийла хетара уйла лакхбу цун дынах тешара боарам.

Нохчийи гІалгІайи кхалнаха атеистически кхетам луча, тхона хетачох, дукхагІа теркам тІабахийта беза уж общественни къахьегама юкъеозара.

Болх беш боацача кхалнахах дукхагІа бараш образовани йоацаш ба. Вай лакхехьа йийцача 796 нохчийи 189 гІалгІайи кхалсагах юкъера специальни образовани йолаш 4,3 процент нохчийи 1,6 процент гІалгІайи мара хиланзар. Царна юкъе юкъара образовани йолаш нохчий — 8,4 проценти, гІалгІай 1,3 проценти, хІаьта юххьанцара образовани йолаш 21,2 нохчийи 18,6 процент гІалгІайи бар. Цу кхалнаха юкъерча дуккхачар торо яц цхьацІа дола бахьанаш хиларца специальность Іомае. Цкъа-дале, цар йиш хилац дезал а бита арабовла, училищашка деша, шозлагІа-дале, царна, къаьстта мехкараштеи къонача кхалнахаи, мукъа лац юртара дІа а баха йІаьххача хана дешаш а говзал Іомаеш а хила.

Болх беш болча кхалнаьха коллективе боахаш - боахаш дІабоах дына сакхетам, хьахул дына духьалара тайп - тайпара йола духьаленаш.

ИСЛАМАХ юхедисараш вай республике эггара а дукхагІа дахаш йола моттиг я дезалаи саг-йоалаяра йигараи хьакъехьара гІулакхаш. ШарйІата ма-яххара кхалсагах мах бар, дукха йистий кхувлар, цхьаккха духьале а йоацаш маро яхар деш сесаг хилар, дезала юкъе воккхагІчо яхачунга ладувгІа декхарийла хилар, иштта кхыдараш а дынах тешаш йолча кхалсаго тІаэц декхар а лоархІаш. ХІаьта вахара уж морально-этически нормаш, цар тІа хьахинна ший сакхетам кхалсаго дезале берашка кхоачийт. Вахара ширъяьнна формаш, доацарех бола тешам, дына традиционни форма хІатІакхувча тІехьенна качъехкара наькъех цхьа никъ ба из.

Берий нана йолча кхалсага хІатІакхувча тІехьенна кхетам балара социальни лоархІам боккха ба. Цудухьа теркал ца деш дита йиш яц берашта кхетам луш йолча наьна уйлаш, цун бола тешам миштаб хьажар. Вай замалахь кхетам балара керттера принципаш дика йовзача, боккха кхетам болча берий напас геттара дика воздейсти ергья бера.

Обществе а дезале а кхалсаг бокъо йоацача оттаяра, цунах визза саг ца лерхІара хьакъехьа кхыча дыноел а вогІа ба бусалба ды. Дынах юхедисараша, дІаяхача замах юхедисача воча гІулакхаша кхалсага новкъарле ю ший бокъонех бизза пайда эцара, производственни балха тІа а общественно-политически вахаре а цо лоаца дакъа лакхдалара. Дукха ха йоацаш хиннача парте обкома V-ча пленуме чІоагІа нийса белгалдаьккхад, «...вай хІанз а кІезига йоакхо ю вай башха-дикача къахьегача кхалнаьха, коаной, цхьайолча хана феодально-байски гІулакхашта кІала бут вай уж, царна гІо дац вай дына уйлаштеи реакционни оамалаштеи духьала бовла,» аьнна.

Кхалнаха Іилма-атеистически кхетам луча толам балара, тхона хетачох, боккха лоархІам болаш хургда нохчехи гІалгаехи болча кхалнахах лектораши пропагандисташи кийчбар. Цу гІулакха къаьстта йоакхо е декхарийла я партийни органаш. Из дара кхалнах дукхагІа юкъеоза беза атеистически балха, вІашагІъехка еза атеистически кружокаш, цІагІара лектореш. Кхалнаха юкъе лекционни пропаганда йоаржаяра боккха лоархІам болаш я «Знание» яхача общества республикански правлени. Цига лаьрххІа вІашагІа техай кхалнаха юкъе беча балха йола комисси. Комиссе членаша хадданза новкъостал лоаттаду «Знание» общества районни организацешта цар кхалнаха юкъе лелаеш йола лекционни пропаганда тоаяра «Знание» общества лектораша кхалнаха юкъе беча балха боккха теркам тІабохийт дегІаена социалистически общество хьалъеча кхалнаха лоацача даькъах, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра пар беча балхах дувцара, кхалнаьха балха хьинар дІахо а лакхдарах, цар дынах бола тешам дІабаккхарах долча дешашта.

Бакъда, хІанз а кхалнаха атеистически кхетам балара хьакъехьа кхоачашде дезаш доккхий декхараш латт «Знание» общества лектораштa хьалхашка. Атеистически балха тІехьа дІайовзийта еза дикагІайолча кхалнаьха Советий балха опыт. Комиссе членаш хан-ханнахьа юрташкарча районашка ухаш кхалнаьха общественни хьалах беседаш е декхарийла ба. Цар гуча даккха деза кхалнаьха хьакъехьа бусалба дына идеологе догмаш зенне а нийса а йоацаш хилар. Цу хьакъехьа лектораша доккха новкъостал де декхарийла ба юртара интеллигенташ — хьехархой, медицински болхлой, агрономаш, кхыбараш.

Кхалнаха юкъе беш бола Іилма-атеистически болх ханханнахьа беш хилар къаьстта боккха лоархІам болаш да. ХьатІакхувча тІехьеи бола дына кхетам лохбара дынах тешаш бола кхалнах кІезигагІа хилар доккха гІулакх да.

Юрташкарча районашка цу хьакъехьа дукха болх бе декхарийла я кхалнаьха Советаш. Цар декхар да бытови гІулакх дара, берий учрежденей болх тоабара хьакъехьа партийни, советски органашта новкъостал де, дІаяхача замах юхедисача гІулакхашта духьал тІагІертта къовсам лоаттабе.

Кхалнаха юкъе беча кхетама балха юкъе доккха дакъа лаца декхарийла я юрташкара культпросветучрежденеш а.

Кхалнах дынах тешаш хилар дІадаккхара декхар цІенхашттa кхоачаш де дезаш хьалхашка латт советски, партийни, общественни, организацешта, городийи юртийи интеллигенцена.

М. КАРАТАЕВА,
исторически Іилмай кандидат.

Доазол дехьара

Дукккха керда гIирсаш хьалдеш бола мохк ала йиш йолаш я Болгари. Мехка цхьаккха города яц бешнашна кранаш урагIа яха ца латташ дукккха этажаш йола керда зданеш хьал ца йоцу. Укх пятилеткехь Болгарехь гIишлошъераш хьалъерзор ду 420 эзар квартира.

СУРТА ТIА: Русе яхача города архитекторий группа кердача районе гIирсаш хьалдаран йола проект ювцаш я.

София-пресс—ТАСС сурт.

Беркате цхьана гIулакхаш леладар

Пхи шу дизад СССР-аи Иракски Республиканеи юкъе доттагIалени вIаши цхьана гIулакхаш леладарaи йолча Договора кулгаш яздаь. Вай мехкашта юкъе доттагIлеи бувзамаш дегIадара лоархIаме йола из события хIара шера шинна а мехка общественносто шерра езъеш я. «Тайп-тайпарча доакъошка вIаши цхьана гIулакхаш леладара чIоагIа лард а хинна дIаэттай из договор, — язду цу хьакъехьа «Ас-Саура» яхача багдадски газето. — Вай мехкаи Советски Союзаи юкъера бувзамаш чIоагIдара керда никъ хьабиййа из документ боккха лоархIам болаш да. Цунца цхьана, ахьатарра бокъонаш хилара, къаман суверенитет лоархIаш хиларaи мехкий чурча гIулакхашта юкъе ца гIертареи, ларда тIа яь из договор шин мехка юкъера бувзамаш толаме дегIаахара дог тешадеш масал да».

Договор яьча пхе шера дика гу вай халкъаша цхьана империализманеи, сионизманеи. реакценеи духьала лоаттабеча къовсама лоархIам, хьахьокх Ираке социально - экономически даькъе хинна хувцамаш дегIадаьхкалга а кIоаргденнилга а. Белгалдаккха деза СССР-еи Иракеи дунен халкъашта юкъера бувзамаши шинна оагIонна пайда болаш экономически гIулакхаши лелаяра хьакъехьа йола договора статьяши ха ме йоалла кхы а лоархIамегIа хулилга.

Гаргарча Малхбоален къаман - кортамукъален болам тоIабе гIерташ империалистически низаша реакции сионизми оарцагIйоахача хьалашка Iарбий мехкий къаман - патриотически низашеи социалистически пачхаьалкхенашеи цхьана леладу гIулакхаш чIоагIа лоархIаме да цу мехкий халкъаша империализман духьала лелабеча къовсама. Иракски Республикана ший опытах хов Советски Союзаца вIаши цхьана леладу гIулакхаши доттагIаши беркате долга, цо торо лу къамаш кортамукъале лоrIалеи беркате долга, цо торо

1972 шера июне иракски правительства, ах бIаь шера мехкара мехкдаьтта дIаяхчхьача дукккхача къамий йолча а «Ирак петролеум компане» доалахьенна национализаци яра закон арадаьккхар. Бакъда, мехкдаьтта шоай доалахьа дараш ишта атта шоай позицеш дIахеца безам болаш бацар. Цар бойкот кхайкайир иракски мехкдаьттан, из дIадахьа танкераш яла тигаизар цар. Иракa цу халача хана Советски Союзо гIо дир цунна — иракски мехкдаьтта дукхагIдола дакъа хьаийцар, транспортаца Iалашийр къаман иракски компани.

Доккха дакъа юкъедихьар советски мехкдаьттахоша Къилбаседа Румейлера къаман иракски мехкдаьтта промыслаш дегIайоалаяра а. 1972 шера 5 миллион тонн мехкдаьтта даькххача цигара ши шу кхы даьлча 18 миллион тонн даькхар, хIаьта укх шера — 42 миллион тонн.

Мехкдаьттах хьабаьннача пайдо экономически социальни даькъе дегIаахара шерра программа а халкъабоахама лоархIаме проекташ а кхоачашъе торо ялар Ирака. ДIадахача шера октябре Ираке гидромелиоративни даькъе доккхагIдола Тартар - Евфрат яха канал торжественно хьадийлляр, из хьаде доладаьдар 5 шу хьалха, советско - иракски договора кулгаш яздаьча дийнахьа.

Советски Союза гIоьнца Ираке хьалъяь а хьалъеш а я бIаь совгIа промышленни, юртбоахама, дешара объекташ.

«Иракски халкъ тешаш хила деза экономически социальни прогресса наькъагIа из мел додача хана Советски Союза оагIонгахьара массахана солидарность йолаши, цун оагIув хьаллоацаши из хургхиларах», — аьлар КПСС ЦК Политбюро члена СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина Ирака Революционни командоване Совета председатела заместителага Саддам Хусейнага, укх шера феврале из вай мехка венача хана.

ДIадахача пхе шера дика гу вай мехкашта юкъера бувзамаш лакхача боарам тIа яьккха советско - иракски договор СССР-аи Иракски Республикаи юкъе доттагIали вIаши цхьана леладу гIулакхаши чIоагIдара, Гаргарча Малхбоале къаманкортамукъален къовсам кIоаргбаларан лоархIаме хиннилга.

В. ПАРУЗИН,
АПН обозреватель.

Пасео яхача проспектера цIа

Баьццарча гаьнашеи зизашеи хьалйиза Пасео яха проспект ший цIеношца цIи хеза я. Шоай хьалха хиннача фусамдаьшта эшшача тайпара архитектурии совленаш йолаш, йоккха говзал йолча наха хоза хьалдаьча цар, ший тайпара кхы йоаца ансамбль ю. Царна юкъе да, духхьал архитектурни хьакъехьа ший тайпара хиларал совгIа, кубински столице бахача наьха теркам тIаозаш дола цIа а. Из да кубино-советски доттагIлеи Ассоциаци чуйоа, номер 406 йола цIа.

Ассоциаци хьаьй бархI шу хьалха. Цу хана денз цунах хиннай бокъонца йола культура кхуврч, Советий Мехках йола знанеш дIайоаржаяра йола центр. Духхьал цхьан Гаване цун чуйоагIа 27 коллективни доакъашхо — иттйоаццаш Пасо латтача цIалакхера нахи бола предприятеши учрежденеши. Цул совгIа, Куба тайптайпарча провинцешка болх беш я цун пхиъ отделени.

Укх деношка ший традицешта тешаме йола кубиносоветски доттагIлен Ассоциаци Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара йоаггIача тайпара накъаяхара кийчо еш я.

Республика городашкеи юрташкеи Советски Союза хетадаь доттагIлен кIираш хургда, тематически вIашагIкхетараши сайренаши, конкурсаши выставкаши чакхйоахаргья. Юбилейни мероприятеш вIаштIехьйоахаш, уж чакхъяхара гIо деш хургья дукха ха йоа-цциш Пасо латтача цIагIа вIашагIъелла информационни центр. Цун активисташа хIаьзэе а Советски экономикан, Iилман, культураи тайп-тайпарча отраслех дола 5 эзар книжка эрсийи эзар совгIа том испански метта а долаш библиотека хьайийллай. ДоттагIлен ЦIагIара баьхкача хьаший йиш я периодически изданеш еша а Советски Союза долча документальни фильмашка хьажа а.

В. СПАССКИЙ,
АПН соб. корр.
Гавана.

Предприятешта доал дераша леладеча гIулакхашта чIоагIа духьал баьннаб малхбузенгермански къахьегамхой, хIана аьлча политически социальни бокъонаш цар телхаендаь.

СУРТА ТIА: Дюссельдорф—Райзхольц яхача промышленни районера «Маннесман» яхача концерна предприятеи болхлой демонстраци.

В. ГЛУХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Керттера «лазар» — моцал

ЦIаккха а хIанз санна дукха болх хиннабац Аризона яхача бразильски городокера, штат Бана, плотникий Жоао Жозе де Лимайн Маноэл Соузеи. Iуйрийна денз сарралца дакъий чудехка кIингаш деш ба уж. Ма-дарра аьлча, укх тIехьарча массехк бетта городе бахача наха юкъе дукха нах бов — дийнахьа шишша саг. Уж да пхийтта шу даланза бераш. Цунах дийцар дукха ха йоаццаш «Вежа» яхача бразильски журнало.

Моттигера Iаьдалаш цкъарчоа кхийтанзар малагIа тамашийна лазар да Аризонана тIакхаьчар. Корь яхача е моллагIча кхыдолча берий лазара эпидеми я аьнна хетар из. Эггара тIехьа диагноз оттайир — моцал. Укхазара хьал духхьал молхаша кIалхарвоаккхаргволаш дацар. Цу тIа, цу тайпара «эпидемеш» каст-каста хулаш я мехка. Масала, ткъаь итт миллион совгIа саг вахача Бразиле къилбаседа-малхбоалехьа аханел совгIа пхе шерага кхачанза дола бераш массахана моцал яарах цамогаш да. Царех кхоалагIдолча даькъа организм геттара тишъенна. Саг цецвалац укхаза диъ шу даьнна бер дIалела ца ховш а къамаьл ца деш а хилча.

Шеко яц, селла дукха-бераш довш хилар — вахара лоалургдоаца во хьалаш хилар долга. Мехка къилбаседа-малхбоалехьа бахача дукха бераш долча дезалий бетта йола бюджет 183 крузейрол дукхагIа хилац (13 сомага кхоачаш). Городашка шовзткъа процент мара цIеноше дац хий чудилла, кхо процент — канализаци йолаш. Цул совгIа, къе боахкача дукххача дезалий торо яц медицински гIо деха. Из а мишта дехаргда, укхаза пхи эзар сага цхьа лор кхоачаш хилча, хIаьта цхьа медсестра — шовзткъа эзарнена.

Иштта унахцIено лораяра во хьал эттад Бразиле йоккхача городашка а. Хьаьцаргья вай, масала, дукххача къамий корпорацеша ший бIаьш предприятеш Iояхка Сан-Паулу яха Бразиле «промышленни столица». Укхаза, автомобилий кердача маркай рекламаш хьалъэхкача небоскребашта юкъе, моттигерча «уолл-стрита» банкашта юкъе болх лехаш лел трущобашка баха мецбенна эзараш нах. Цецвала везий цул тIехьагIа индустриальни йолча Сан-Паулу, Африка эггара къегIа йолча мехкашкарчул дукхагIа бераш довш хилара?

Цкъа Сан-Паулу штатера унахцIено лораяра дешашта волча секретара Вальтер Лесера сакъердаме боаца бегаш бир: «ХIанз цIаьхха кхыча планеташкара нах тхацига Iобессача тха индустриальни дегIадари унахцIено лораяра хьали вIаши ниисдича уж цецбаргбар: уж ши хIама цхьаккха дича а цхьан городаца дувзаде йишйолаш дац. Цу тIа, Сан-Паулу хьал тIехьтIехьагIа вогIа хулаш латт...» Мелика Руи Лауренте яхачох хIара кхоалагIа бер укхаза наьна кера чу долча хана денз ловш йолча моцалах ла.

Моцалахи лазарехи кIалхарбаьннабац хозача Рио-де-Жанейро баха нах а. Мехка хIанз йолча социальни системай хьалашка из йоккха город кIальюсаш лат, тIехь-тIехьагIа дукхагIа хул трущобаш. Къе нах бахача цу районашка 150 эзар сага цхьа лор мара кхачац. Цига а керттера лазар — моцал. Цунах хьаьхулар — дукха бераш довр. Иштта да 110 миллион саг вахача цу беррига боккхача мехка гIолла а. «Нувель обсерватер» яхаш долча французски журнало яхача тайпара, шовзткъа миллион бразилец виззалша хIама ца яарах ханал хьалха вала хьакха ва. ХIаьта еррига Латински Америке моцало кIалбитараш бIаьш миллионаш ба.

Из ишта доллаше а, США, ФРГ, Японе, кхыча промышленни капиталистически мехкий корпорацеша цигара миллиардаш сомаш пайда боаккх. Трущобашта уллув, урагIдаха латт ялсмалера санна хьал дола, шоайла хозагIа кхы доаца бIаьхийчар цIенош. Укхаза «мерза дуне» дуъаш латт. Шоай маькхи чIегилг йоацаш болчар хьакъ даарах тоабенна нах ба уж.

Ю. ГВОЗДЕВ.
(АПН).

Эггара хьалха боаккха гIа

10-ча класса кулгалхо хилларах тарра са безам ба лакхерча классашка деша багIарех, вахара новкъа шоаш дIаболабала безарех дувца. Сага из ха дукха а тайп-тайпарча уйлаша хьалъюзаш я. Школа чакхъяьккха баьнначул тIехьагIа 10-ча классе болча са дешархой дIадолалургда шоай лоIаме дола, чоалхане, къахьегама вахар. Цудухьа царех хIаранс хул дукха тайп-тайпара хаттараш. Царна хьалхашка увтт: «Фуд саг везавалар, саг еза ялар»? «МалагIа да сага дезагIа: хьалхашка латта декхар е безам?». ЙIигашта хьалхашка отт: «Даси нанаси кIаьнкашца, хьоашал хIана леладайтац?». «Болаш бий теш бокъонца бола безам?». «Фу де деза цхьан ханна ши кIаьнк везавелча?». ЙIиго кIаьнкага хьалхагIа дIахайта мегаргдий шийна из везилга?» яха а кхыдола а хаттараш.

Цу хаттараштa жоп дала валац со, хIаьта царна хьалда жоп далара рецепташи правилаши йолаш а яц. Сага саг везавалар духхьала сага ший долаш дола хIама да, цудухьа из къаьстта деза а да. Бакъда, из дац вай, доккхагIа дараш, цу хаттараштa юстара латта доагIа яхилга. МоллагIа бале а, эггара хьалхара боккха гIа хала хул. Кхувш боагIараштa чIоагIа накъа даргда вай шоаш теркал деш хилар, вахара опыт дIайовзийтар, нагахьа санна вайна из дIаэцаргдолчга тайпара безаме де хой. Из ха йолча наьха пийслу шоай даьшкеи ноаношкеи де эхь хета хаттараш. Царах цхьадараш дувцаргда вай.

«Дешархой пхийтта шу даьннаца хана школе болаш саг везара безам гуча бала тарлургдий?» Даьштеи ноаноштеи хетт шоай бераш зIамига, из безам хиллал боккха уж ца хиларах чIоагIа тешаш а ба. Из Iа хьоахадича дукххача хана диллургдоаца халахетар хила мег хьона цар оагIонгахьара. ХIаьта цар берий-м Ромеои Джульеттаи хиниа ха ма йий. Цу шийне санна безам хьахул вай берий а. Де хIама дац. Вай планета тIа гIа боахаш я бераш сиха хьалкхув зама. Лакхерча классашкара бераш цхьа моллагIа дараш санна, дац, уж хьалха кхийнад, царна дукха бIарга а дайнад, дукха хаза а хезад, дукха ха а хов. Хьалха хиннараштa юхе цар дикка хьалхагIа хьахул шоай лоIаме хилара, шовех цхьа доккха хIама хетара, кхычоа кара ца хилара уйлаш. Царех хIаравар вай доккхача вахара наIарагIа чугIерт.

БоккхагIбараштa цкъаза хеталу кагирхой сов хьаккашта баьлча санна. Вайна каст-каста яхар мо оалаш хоз боккхагIбараша (дукхагIча даькъе боккхийча нахагара) «иштта бацар кагий нах вай хана-м, вай воаш мишта хиннад, тара-м даьра бац вай хана хиннараштa».

Царна кхетаде магац къаьнара обрядаш, ритуалаш мехкараштеи кагийча нахаи юкъера гIулакхаш шоай хана хиннараш санна доацаш хувцаданнилга, цар хана хиннараш къаденна дIададьнилга. Из дац цар хана хиннараш наха кIордадар. Ха геттара масса йода, хувца лу вай вахар, цунца цхьана хувцалу традицеши обрядаши.

ВIалла вIаши бIарга а бовза бола йоIн зIамига саги даьшеи ноаношеи зоахалол дарца вIашагIкхеташ моттигаш хиннай. Кагирхой цхьаккха духьале а йоацаш боккхагIбараша, къаьстта даси нанаси аьннар де дезаш хиннаб.

ХIаьта хIанз? ХIанз кагий нахи мехкарийи школе цхьан парта тIа Iохайша багIа, болх беш цхьана боахк, походашка а, кино а театре а ух. Дика бовз уж шоайла.

Саг ший лоIаме а волаш сага кара а воацаш дIаэтта зама я вай яр. ЙоIон зIамигача сагон шоай лоIаме уйлаш ю, кхыметтел саг везавалар санна долча чоалханерча гIулакха тIехь а, шоаш хоадам бу.

Парте а Советски пачхаьалкхен а вовзаш вола деятель хиннача А. В. Луначарске яздаьд: «Безам вахара сийлахь йоккха хозне я. Цо зиза техе хозду Iалам, хоза ловза оттаду, безаме иллеш доахийт, геттара дика халхараш дайт. Вайна дика хов Iоткъамахи лоалахи мукъадаьннача адамаша маIача сагаи кхалсагаи юкъерча безамах иразеи сакъердамеи шедевраш хьаергхилар. хьалха дIабахача наьха ноахалехаиашка маIача сагаи кхалсагаи гIаиахьа го а йиш йоацаш хинна хIама хьахилар. ТIехьа тIайоагIача кхоанено маIача сагагеи кхалсагагеи йиш хулийтаргья безама геттара йоккха поэма кхолла». Ма чIоагIа аьнна дешаш да-кх уж меттахьа! Я а я безама уйла дукккха хIама де низ кхоачаш.

Кагийча наха хьалха мишта бовзар мехкарий? Мишта тоссар цар хьоашал? Ловзарга вIашагIкхийттача, балхий баьча.

Са классе вар кхувш воагIа зIамига саг. «Халачарех» ва оаларех вар из. Цхьаккха а хIама дIаэца тигацар цо: хьехархочо, дас, нанас, доттагIаша аьннар. ЩIаьхха сона гучадаьлар цхьан дийнахьа из сай «хала саг» сона гуччахьа хувцалуш хилар. Сона ходелар из беркате, чIоагIа безаме, къахетаме саг хилар, теша а магацар цхьан хана са хинна «хала бер» из хиларах. ХIаьта фу хиннадар? Дукха ха йоаццаш тха школе деша енача цхьан йIигаца хьоашал тесса хиннадар цо. ХIаьта дика хила а ма везий. Малув вайх йоIа хьалхашка дика зIамига саг хила ца гIийртар.

Иштта ба безама низ!

Я хIанз айса доладаь доккха доаца къамаьл йисте даккха безам бацар саг, хIаца аьлча хьатIаккхувш йола къона тIехье дезале вахара кийчъяра дош вай хана тIехьатетта йиш йоацаш доккха дош да. Новкъа дале а, вай республика школашка вIалла а хьоадеш дац из, хIаьта вузашка а геттара кIезига теркам тIабохийт цунна. Цудухьа сона чIоагIа ловра республикански газеташ тIа цу деша хьакъехьара шоай уйлаш лораша, психологаша, вузий преподавателаша, педагогаша, кхычар ювцар.

Б. СОЛТАГИРЕЕВ,
Советски района Памятоевски юкъерча школа хьехархо.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» КОТЪЯЬННАЕЦЕ А...

ДIадахача кIирандийнахьа города ерригача миIингашкара хьатIаухаш дукха нах гулбелар С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе. Цу дийнахьа «Терек» СССР кубок яккхара яхьашка «А» класса лакхерча лиге ловзаш йола Днепропетровскера «Днепр» тIаэцаш яр.

Укх шера март бутт бовш «Терек» Перьмерча «Звездаца» Грозне лайза яле а «Днепрацарча» вIашагIкхетаро мара сезон хьаеллаизар футбол езараштa. ХIана аьлча «Звездацара» матч из чакхйоаккхача дийнахьа догIа делхарах «Старогрознефть» НГДУ стадионе хилар. Цудухьа цунга хьажа йиш хиланзар дукхача наьха.

Ховш ма-хиллара, сезон хьаеллар футбол езараштa цIей санна деза ди да. Цунга хьежжа из цIей дика вIаштIехьдаккха хьежар «Труд» спортобщества а С. Орджоникидзе цIерагIча стадиона а болхлой. Матч дIайолаяле хьалха дукхача шерашка вай республика спортивни сий лоралеш «Тереке» ловзаш хинна А. Михеев, Е. Желябовский йоккхача спортера дIабахар царна тайп-тайпара совгIаташ даларца белгалдаьккхар.

Цул тIехьагIа дIадоладенна ловзар тоъал ха яллалца хьежараштa сакъердаме хиланзар. Цхьан юкъа хьаьший лакха йолча репутацех лоархIа ца луш санна ловзара инициатива царга дIаелар «Терека» футболисташа. Кхыметтел хайра говза я ала а йиш йоацача «Днепра» комбинацеша кхерам тIатувсар Ю. Дарвина лораеш хиннача «Терека» наIараштa. Гуш дар вай команда защитникаштеи юкъерча линенеи юкъера ловзара бувзамаш чIоагIдена дIаэтта доацилга.

Иштта хьалхарча тайма 37-ча минуте «Терека» защитникаш гIалат бовлар бахьан долаш вайна гол чутоха вIаштIехьдаьлар «Днепра». Цу голо а тохабалийтанзар фусамдай. 0:1 йола из счет хувца ца луш чакхъяьннача хьалхарча тайме ер ма дий аьнна белгалдаккха йиш йолаш хIама карагIдаланзар царна.

ШоллагIа тайм «Терека» атакашца дIайолаелар. Говза яр по 46-ча минуте чакхъяьккха комбинаци. Штрафной майда тIа шоззакхозза бургац дIа-хьа а луш «Терека» нападающеша «Днепра» наIарашка ваьккхар В. Колядко. Цхьабакъда цо теха бургац штангана уллув чакхъяьлар.

Дале а цул тIехьагIа кхо минут яьлча «Терека» защитника Т. Амирова бехках «Терека» наIарашка шоллагIа бургац чутехар «Днепро». ВIашагIкхетар чакхдала цхьа ткъо минут мара ха ца йисача юха а кадайгIа ловза баьлар вай футболисташ. Цар цу юкъа яьча дукххача атакех цаI 75-ча минуте А. Чихладзес бургац чутохаш чакхъяьлар. Цул тIехьагIа а счет ниисъе торо йолаш моттигаш хилар «Терека». Цхьабакъда фусамдаьй аьттув баланзар. Иштта счет 1:2 а йолаш ийшар «Терек».

Белгалдаккха доагIа «Терек» ийшаяле а шоллагIча тайме цо гойтача ловзаро дог даха торо лу кхоана дIайолалуча СССР футболах йолча чемпионате из аьттув болашагIа ловзаргхиларах.

М. САЛМАНОВ.

ФЕ ХИЛА

Из хилар ах бийса йоалача хана Назрановски районе. Номер 62-88 ЧИИ яха машин дралахьа йола, цхьаннахьа балха воаца, Экажкъонгий-Юрта ваха М. Хамхоев Назранера Пхьилекъонгий - Юрта водаш вар. Ха яхача хана машин цо гIулакх долаш хийхкайий ховш дац. Бакъда, фуннагIа дале а дийнахьа а бийсан а наькъашка лелара бокъонаш телхае йиш йоацилга кхетадеш да. ХIаьта шовзткъе итт шу даьннача, деш хIама доапаш лелача Хамхоеьна дицденна хиннад из. Из фе ца хиларах, хIама во бIаргагуча хьалашка ца йоагIача тайпара лакха сухал йолаш водача цо, наькъа аьрда оагIорахьа а ваьнна хьалхашка латтача хIама тIатехай машин. Цу аварех човнаш яь ши саг велар.

Иштта во дисциплина я пачхаьалкхен транспорт лелаеча водителий а. Уж бицлу фе ца хиннача, дисциплина толхаьча секундагIа шоаш кхычарна во дахьилга, цхьаккха бехк боацача наха доккха зе делга.

Ер хатар хилар 4 апреле. «Чечингстройтранса» № 5 йолча транспортни предприяте автобус лоалла Л. Юсупов. Ростов — Баку трасса тIа бокъо йоаццача тайпара машин а хьовзаяь, духьал йоагIа машинаш лелача мугIар тIа ваьннав. ХIаьта духьал йоагIача Гудермесски автотранспортни предприяте автобуса водителa хатар хургдоацаш хIама де вIаштIехьдаьннадац. Цу аварех 2 саг вийнав, пхеннена хала човнаш яьй.

Цу дийнахьа иштта наькъашка лелара бокъонаш толха а еш духьал йоагIача машинай мугIар тIа ваьннав трест-7 МУС шофер И. Филатов. Из бахьан долаш лозаваьв духьал йоагIа автомобиль лоаллаш хинна С. Мосненко.

ХIанз я дукха ба корта бохабу малар а меле машин лехкараш. Духхьал укх тIехьарча кIира Нохч-ГIалгIайчен наькъашка веха волаш машин лоаллаш 68 саг лаьцав. Царех дукхагIчар наькъа-транспортни хатараш даьд. Царна юкъе ва «Кубань» яха автобус лоаллаш вола СМУ-8-водитель В. Грубников. Бутырина улицагIа волаш йоагIа дистанци ца лелаярах «Жигулена» тIа а теха из ший аргIагIа кхыча машина тIа а кхеташ хатар хилар цун бехкагIа. ИразагIа, цу аваре саг лозаваьвац. Бакъда Грубникова дикка зе хургда: йохаяь машинаш тоеш хургдола зе таккхарал совгIа, шин шера машин лалла бокъо хургьяц цун.

ДIадахача кIирах Нохч-ГIалгIайчен наькъашка 9 саг ве а вувш, 29-нена човнаш а еш, 61 наькъа-транспортни хатар хиннад.

Нохч-ГIалгIай АССР МВД госавтоинспекци.

ХАШАГУЛЬГОВ Махье Махьмад

Дукккхача хана денз цамогаш хинна республикански лоархIамера персональни пенсионер, СССР писателий Союза член Хашагульгов Махье Махьмад кхелхав.

М. М. Хашагульгов ваьв 1904 шера Нохч-ГIалгIай АССР Назрановски района Экажкъонгий-Юрта ахархочун дезале. Болхбе волавеннав из 1929 шера. Цу шера вахав из КПСС членалла а. 1931 шера г. Ростов-на-Дону деша вохийт из, дийша ваьнначул тIехьагIа хьехархо волаш болх бу цо.

1937 шера денз 1943 шерага кхаччалца комсомольски партийни балха тIа хул из — ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома отдела заведующи, парте Грозненски горкома секретарь, парте Нохч-ГIалгIай обкома отдела заведующи, пропагандаи агитацеи дешашта секретарь. 1943 — 1944 шш. М. М. Хашагульгов — КПСС ЦК Лакхерча партийни школе дешаш хул, цигара йистеваьлча юха а хьехархо, тIаккха боахама а партийни а балхашка волаш болх бу.

М. М. Хашагульгов — 1943 шера денз СССР писателий Союза член. Цо яз а даь арадаьннад «Дега илли», «Сийрда Iуйре», «Заман къулба», кхыдола сборникаш.

Парте дIа мел хьожаваьча участкашка цIена болх беш, нахаца Iимерза волаш, къахьегамхошта дукха везаш чакхваьннав М. М. Хашагульгов. Хьинаре къахьегарахи творчески болх барахи цунна еннай пхиъ медаль.

ЦIаккха виц ца луш тха дегашка латтаргва Хашагульгов Махье Махьмад.

Новкъостий группа.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 АПРЕЛЬ.
I-ПРОГРАММА
КОСМОНАВТИКА ДИ

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — Мольер. Вахтангова цIерагIча Пачхаьалкхен Академически театра «Мещанин во дворянстве» яха фильм-спектакль. 14.00 — Документальни фильмай программа. 14.45 — «Дай мехка гIолла». Эстонски ССР. 15.15 — «Леонида Леонова творчество». 16.00 — «СССР халкъий иллеш а халхараш а». 16.45 — «Москвичий балха тешам». 17.15 — «Цхьаннена тIехьа массава, массанена тIехьа даI». Ленинградера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХIара сурта тIа малх ба». 18.30 — «Саг. Лаьтта. Вселенная». Передача дIахьу Советски Союза шозза Турпала, СССР летчика - космонавта Севастьянова. 19.15 — Космонавтика Денна хетадаь концерт. Советски Эскара центральни театрера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Керттера конструктор» яха телевизиони документальни фильм. Хьалхареи шоллагIеи сереш. Йистедаьлча — кердадараш.

II-ПРОГРАММА.

18.00 — «Прикиндела фаьлгаш» яха телевизиони фильм. 18.30 — «Нохч-гIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.50 — Субботника кийча да. КПСС Шелковской райкома секретара Муртаева выступлени (нохчий меттала). 19.00 — Фильм. 19.10 — Грозненски района боахамашка гIолла яь рейд. 19.30 — «Нохч-гIалгIайчу шекара свеклаш кхеча толам баккхар». Нохч-гIалгIай АССР юрта боахама министерства воккхагIа волча агронома Акаева выступлени (нохчий меттала). 19.40 — Кагирхошта йола передача (гIалгIай меттала). 20.10 — «Союз а Апполон а космосе вIашагIаккхетар».

13 АПРЕЛЬ.
I-ПРОГРАММА.

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — Мульт-фильмай программа. 10.00 — «Нагахь са безам боде» яха телевизиони художественни фильм. 11.15 — «КинониккъбархоЙ клуб». 14.00 — «Форда» дехьа — Малх» яха документальни фильм. 19.20 — Литературни произведенеш экрана тIа яхар. «Дама с собачкой» яха художественни фильм. 15.45 — «Iилма тахана». Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР Iилмай Академе Сибирски отделене председатель, Ленински совгIата лауреат, Социалистически Къахьегама Турпал академик Марчук. 16.15 — «Зурманчаш, мичад шош». 17.00 — Кагирхошта йола музыкальни сайренаш. А. Эшпая а Р. Щедрина а произведенеш я программа юкъе. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Кагирхошта йола музыкальни сайренаш дIахоьхьар. 19.05 — «Саги закони». Передача дIахьу профессора Безуглова. 19.35 — «Спортлото» тираж. 19.45 — «Дохк доалла Андрамеды» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Ж. Массне операи Ш. Прево романеи тIагIолла оттаяь «Манон» яхача телевизиони музыкальни спектакла премьера. Йистеьлча — кердадараш.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозней кIезиг-дукха морхаш а йолаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьеккхаш хилеи фегара температура республике 20—25, Грозне 22—24 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьеккхаш хилеи фегара температура бийсана 7—12, дийнахьа 18—24 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Нохч - ГIалгIай АССР-а йоазонхой Союзо хоам бу йоазонхо **ХАШАГУЛЬГОВ Махье Махьмад** кхалхарах. ЧIоагIа халахетарца кодам бу цун дезалга а гаргарча нахага а.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхамасекретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05089. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2692.